

la actio tribuens gaudium capienti, (de hoc enim inceptum esset dubitare cum quilibet Principis liberalitas, seu gratia etiam prophana, & laicalis dicitur beneficium, ut donatio rei temporalis, cap. Cum dilecti, infra de donat. Dixi in cap. Olim de verbor. significat) sed etiam accipiendo nomen beneficii in specie pro beneficio spirituali, & Ecclesiastico, ut per Gigant. quest. 94. num. 8. vref. Imo largo modo pensio dicitur potest Ecclesiasticum beneficium. Pro qua distinctione induco textum in d. cap. Quomodo, si. 1. de prob. 6. Nam ibi deciditur in litteris ad beneficia pensionem non includi ob illam rationem, quod littere huiusmodi sunt ambiciose, & restringenda. Ergo a contrario sensu si materia sit favorabilis, & late interpretanda, beneficii nomine venit etiam pensio. Idque non ex proprie voce, sed per interpretationem extensivam, ut per Gigant. quest. 58. n. 28. v. Secundo limita, sicut in materia favorabili appellatio beneficii includuntur etiam beneficia manualia, quae tamen vere, & proprie non sunt beneficia, ut tenet Staphil. de litteris gratis, non firma expectantur. num. 29. Gambar. de offic. leg. lib. 4. rub. 1. num. 1. Ludovic. Gomez de expectantibus, num. 94. Duran. in tract. de benef. lib. 2. c. 4. ubi ait Prioratus ciuitales beneficii non annumerari, quia perpetui non sunt. Quintanadven. lib. 1. Ecclesiasticor. c. 3. n. 12. & Navar. conf. 5. de prob. & conf. 8. num. 7. de iurepatr. dicens Capellaniam sic fundatam etiam autoritate Episcopi non esse beneficium, & conf. 9. de offic. ordinar. & conf. 27. de prob. ubi ait Capellaniam definire esse beneficium si ex perpetua fiat ad nutum amovibilis. Et hanc distinctionem inter materiam odiosam, & favorabilem in proposito saepius probavit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum. Quinimo & Gregor. XIII. ut patet infra n. 129. 131. & 134.

Secundo Quæro, utrum in decreto Concilii Trid. cap. 6. sess. 23. qua parte statuitur ut Clericus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, vel habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesie de mandato Episcopi intersit, appellatio beneficii Ecclesiastici veniat pensio.

Hanc questionem format Hieronimus Gigas in tract. suo de pensio. quest. 94. num. 8. in terminis constitutionis Clementis VII. emanatæ ad instantiam Reipublice Venetæ infra scripti tenoris, videlicet: Statuimus, & ordinamus quod de cætero post trimesse a die publicationis presentium computandum tam conjugati, quam alii dicti domini Clerici etiam ad minores ordines promoti nonbeneficiati, nec in sacris Ordinibus constituti cuiuscumque Dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, privilegio Clericali in criminalibus damnari non debeant, sed tales clericali caritate insinuari, ac in minoribus ordinibus constituti non beneficiati, & alii, qui astatu legitime ad Ordines sacros suscipiendos, si Ordinem sacrum non susceperint, delinquentes pro tempore per iudices saculares capi, inquiri, & iuxta eorum demerita omnibus poenis, quibus meri Latiti delinquentes de jure puniri debent, liberè, & licet puniri possint, nec se sub pretextu privilegii Clericalis tueri, & defendere, & ad Curiam Ecclesiasticam recurrere valeant. Et dicit Gigas saepius se consultum fuisse an in prædicta constitutione appellatio Clerici non beneficiati veniret Clericus cui reservata fuit annua pensio super fructibus alicujus Ecclesiastici beneficii, & respondit negativè, motus ex conclusionem, quam superius firmaverat, quod in materia favorabili, qualis est hæc privilegii fori, appellatio Clerici beneficiati venit etiam Clericus, qui nullum possidet Ecclesiasticum beneficium, habet tamen, & percipit annuam pensionem sibi autoritate Apostolica reservatam super fructibus alicujus Ecclesiastici beneficii, Mensæ, vel Dignitatis. Quod quidem responsum confirmat ea ratione, quia Clerico, cui pensio reservatur, ut plurimum datur in litteris reservationis pensiois regressus ad beneficium ob non solutionem pensionis, juxta solum Curie, & propter huiusmodi regressum dicitur habere jus ad beneficium, allegat Aneam de Falconib. in tract. suo de reservat. in 47. effectu num. 10. & 11. licet hæc ratio non sit universalis, quia non comprehendit nisi Clericos, quibus reservatur pensio ex causa reintegrationis beneficii, & hos non omnes, sed illos tantum quibus in litteris Apostolicis datur huiusmodi regressus. Præterea secundum Gigantem, cum antedicta constitutio exorbitet a jure communi, quippe quæ restringit privilegium fori Clericali a Jure Communi indultum, stricte intelligi debet ut minus lædat Jus Commune quam fieri possit, ut per Doctores in cap. Casam, quæ supra eodem. Imo secundum Jus Commune intelligi, & interpretari debet, ut notatur in l. Ex facto in princ. ubi Imol. & Alex. ff. de vulg. & pupill. substit. Ac demum in exorbitantibus non fit extensio, c. Quæ a jure, de reg. jur. lib. 6. & notant gloss. & Doctores in l. Si constante, in

habuit pro bono argumento quod Cancellaria ita exprimat; id enim fit ad majorem declarationem. Tamen dixit in materia favorabili, ut illa privilegii fori, appellatio beneficii venire pensionem. Die 8. Augusti 1577. Congregatio generalis cum essent relata, dixit servandam esse hanc distinctionem, & ita rescribendum.

Quartò Quæro, an Clericus possit ab Episcopo sacris Ordinibus initiari ad titulum annue pensionis, sicut potest ad titulum beneficii Ecclesiastici.

Solutio; Si agatur de pensione, quæ assignatur in titulum beneficii, & si prima species, de qua egimus supra in 1. quest. num. 41. extra dubium est ad illius titulum posse Clericum promoveri, quia talis pensio est vere, & proprie beneficium Ecclesiasticum, ut illo firmavimus. Sed si agatur de pensione secundæ speciei, quæ in stipendium assignatur ad tempus super fructibus alicujus Ecclesie, dicendum est Episcopum non posse ad titulum talis pensionis quemquam promoveri, nisi ad eum modum, quo potest Clericos ordinare ad titulum patrimonii, id est pro necessitate, vel utilitate Ecclesie. Ita expressè statuitur decreto Concilii Tridentini in cap. 2. sess. 21. ibi, Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari post hæc non possunt nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, & advertit Navar. concil. 14. incipit. Quæstio est, num. 2. vref. Tam quia Concilium, de tempor. ordin. Unde sacra Congregatio jam pridem respondit pensionem non esse

Nam dubitatum fuit à quodam Clerico Vel terræ Diocesis qui erat Clericus primæ Tonsuræ & Beneficium Ecclesiasticum à se possessum, reservata sibi pensione resignaverat: an gauderet Privilegio fori, licet in habitu & Tonsura non incederet, die sexta Decembris 1576. Sacra Congregatio nihil decrevit; Nam primo aspectu videbantur obitare verba Concilii ibi: Beneficium Ecclesiasticum habeat; Et sic re ipsa corpus Beneficii; Pensio autem non est huiusmodi quæ consistit in mera temporalitate. Item quævis appellatio Beneficii venit pensio largo modo: tamen clarum est proprie non venire, capite Quomodo de proben. in 6. ubi si Pontifex mandat alicui provideri de Beneficio: non potest dari pensio, nisi expresse fiat mentio pensionis in litteris. Staphil. de litteris gratis, quest. 28. cap. 6. cap. Ad audientiam de rescriptis ubi omnes, excepto Barbata, dicunt pensionem stricte non venire appellatio Beneficii: in materia favorabili venire; sed non est favor ut gaudeat in habitu & Tonsura non incedens. Ultimò, Concilium non intellexit appellatio Beneficii venire pensionem, ut in capite 2. sess. 21. cap. 18. sess. 23. cap. 15. sess. 25. tamen quia in terminis adit decilio Gigant. quest. 94. quæ in praxi observatur Neapoli, Venetiæ & alibi; & in dubio iudicandum pro foro Ecclesiastico, censuerunt Patres amplius deliberandum, die decima tertiâ Decembris 1576. Sacra Congregatio prævidit aliquas difficultates futuras in decisionem hujus questionis; quia Jure veteri & verbis, caput 6. sess. 23. & solito modo loquendi Concilii non videtur Pensionarius comprehendere appellatio habentis Beneficium; quia tamen Conluerud & Venetiæ & Neapoli fiat pro Pensionario, juxta decisionem Gigantis: licet quoad Consuetudinem ea Romæ non probetur; nec in foro Ecclesiastico & Consuetudo unius loci ad alium non extendatur: Sacra Congregatio censuit non expedire decidere istum casum; sed ad Sanctissimum remittere decidendum.

Sanctissimus auditâ relatione Congregationis die decimâ octavâ Decembris 1576. declaravit Pensionarium censeri beneficiatum ad effectum gaudendi Privilegio fori Ecclesiastici de quo Concilio loquitur. Idque duabus rationibus. Primò, quia Cancellaria habet Pensionarium pro Beneficiato: ideo vult exprimi in Bullis pensionis sicut Beneficii. Secundò, quia Pius V. Bullâ suâ coegit Pensionarium ad dicendum Officium, saltem Beatæ Mariæ.

Unde postea Sacra Congregatio consultâ, an Clericus primæ Tonsuræ qui habitu incedit habeatque tanquam Clericus pensionem; sed non Beneficium, nec Ecclesie jussu Episcopi deservit; gaudeat Privilegio fori: censuit gaudere ad instar obtinentis Beneficium. An autem præallegatum Concilii Decretum in capite 6. sess. 23. in princ. ubi statuitur ut nullus ante decimum quartum annum Beneficium possit obtinere, appellatio Beneficii comprehendat pensionem: dixi in capite Cum in cunctis num. 102. infra de elect.

Tertiò, Quæro an homicida voluntarius ejusve focus possit obtinere, & obtentas retinere pensiones absque dispensatione, nonobstante c. 7. sess. 14. quod de beneficiis tantum loqui videtur.

Die 11. Junii 1577. proposito hoc dubio Congregatio generalis omnium sententiam censuit d. cap. 7. non comprehendendi pensiones, tamen faciendum verbum cum Sanctissimo & in memoriam revocandum quod Cancellaria ipa Bullis dicit eum retentione quorumcumque beneficiorum alias compatibilium, & pensionum. Referentibus die 19. Junii 1577. Cardinalibus Merone, & Alesio Sanctitas sua non

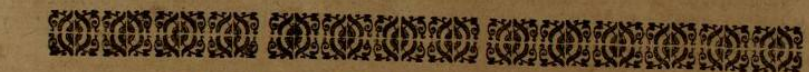
habuit

habuit

titulum ad sacros Ordines nisi dispensativè. Sed & Jure Communi inspecto, quamvis pensio assignata sit Clerico pro titulo recipiendorum Ordinum; Non tamen censetur titulus beneficiatus, de quo in cap. Tuis, de proben. ut tradit Gigas de pensio. quest. 33. in princip. Ceterum subsistente causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesie, est Clericus possit ordinari ad titulum pensionis, tamen cogi non potest ad Ordines suscipiendos, quia in cap. Quæris infra de atar. & qualitat. ubi Clerici beneficiati ex causa necessitatis, vel utilitatis compelluntur recipere Ordines suis beneficiis non annexos, appellatio beneficii non venit pensio, ut ibi dixi num. 28.

Ultimò Quæro, an in decreto Concilii Tridentini cap. 9. ibi, & beneficium statim re ipsa illi conferat, sess. 23. appellatio beneficii veniat pensio.

Contingit hic casus in Episcopo Brixienti, qui i ut suum familiarem decennale ad pensionem obtinendam capere redderet, primam tonsuram eidem contulit absque litteris dimissorialibus Patriarchæ Venetiarum, subscrita statim dicitur pensionis reservatione. Et cum dubitaretur an valida esset tonsura collatio, Sacra Congregatio Concilii censuit tonsuram collatam ab Episcopo familiari suo decemali validam esse si statim ei reservata fuit pensio. Itaque appellatio beneficii, de quo loquitur, d. cap. 9. sess. 23. cum materia illa sit favorabilis, ex sententia Sacræ Congregationis comprehenditur etiam pensio.

DE RESCRIPTIS

Innocentius III. Abbati, & Conventui Pramonstrat.

CAPUT XXI.

Doceri postulastis à nobis, utrum per litteras adversus Abbates (nulla mentione habita de suis Conventibus) impetratas, teneantur Abbates ipsi super casus (quæ ad Conventus pertinent, & eisdem) de ipsis querelantibus respondere : ac licet inhihita sit apellatio, per apellationis objectum possint (ne respondeant) se tueri. Saper quo diximus respondendum, quòd (nisi alia causa rationabilis suffragetur) per apellationem se tueri non possunt, quominus debeant autoritate litterarum huiusmodi legitime respondere. Cum ex officio suo teneantur congregationum suarum negotia procurare: Nisi fortè Abbatis, & Conventus negotia essent omnino discreta.

SUMMARIUM.

- 1. Abbas in causa Monasterii conventus per rescriptum, in quo nulla fit mentio de Conventu, nec propter hoc appellari potest, nisi Abbas, & Conventus bona essent distincta omnino.
2. Mensa Conventualis instituta est, distincta, & separata ab Abbatiâ in omnibus Monasteriis commendatis.

- 3. Mensa Abbatiâ à Conventuali separari non debet in monasteriis, quæ dantur in titulum.
4. Commendatarii monasteriorum an possint se immiscere in his, quæ concernunt regularia instituta.

Doceri. In causa monasterii conventus Abbas per rescriptum, in quo nulla fit mentio de Conventu, nec propter hoc appellari potest, nisi Abbas, & Conventus bona essent distincta omnino. Hoc dicit Abbas Siculus, communis divisio. Secunda ibi, super quo. Et primò ponit duas questiones. Secunda ibi, ac licet Item pars secunda duo facit. Primò, solvit illas duas questiones, & causam reddit. Secundò expiendone declarat solutionem, ibi, nisi fortè, Joan. Andr.

In textu ibi, Abbatis, & Conventus negotia essent omnino discreta. Nota in monasterio aliquando mensam Abbatiâ esse distinctam à mensa Conventuali. Quòd si querat an expediat hanc distinctionem inducere, aut approbare conventiones, seu concordias eam inducentes, hic distinguit; Aut monasterium est commodatum, & servanda est dispositio Bullæ 18. Gregorii XIII. Superna, §. 9. In Bullar. rom. 2. pag. 381. qua decernitur, ut in omnibus monasteriis, quæ commendata reperiuntur, & in posterum commendabuntur, etiam S. R. E. Cardinalibus,

ubi non fuerit, instituat mensa Conventualis ab Abbatiâ mensa distincta, & separata, ut ibi plenius videre est. Et quamvis Bulla loquatur tantum de monasteriis Ordinis Cisterciensis; tamen conventus est, ut servetur etiam in aliis ordinibus Monachorum. Ratio est, quia cum commendatarii sint Clerici saculares, non decet, ut sint cum Regularibus commixti, nemo enim potest Ecclesiasticis officiis simul, & Monachali regula deservire, cap. Nemo 16. quest. 1. & sicut dicitur in consilio Hispanienti, in uno, & eodem officio non debet esse dispar professio, dicente Moysi, Non arabis in bove simul. & alio id est homines diversæ professionis in unum non locabis; nam coherere, & conjungi non possunt, quibus vota & studia sunt diversa, c. in nova 16. qu. 7. & disparos mores, inquit Tullius de Amicitia, disparia studia sequuntur, quorum dissimilitudo dissociat amicitias. Unde & de Jure Communi si non professus eligitur ad regimen Ecclesie regularis, cassatur electio, consuetudine in contrarium nonobstante, ut est casus in cap. Cum casam, de elect.

Superest igitur, ut in visitatione nullatenus possint causae ordinari cognosci, & deliniri.

35 Tertio idem iudicatur, quia Jure Communi inspecto non liceat Episcopo in loco exempto tribunal erigere, aut jurisdictionem exercere, c. *Luminoso* 18. qu. 2. cap. *Cum Episcopus*, ubi gloss. in ver. *Non exempto de offic. ordin. in 6.* Concilium vero, ut in iisdem locis Ecclesiasticam disciplinam conservaret, ac retineret concessit Episcopo jus visitandi tanquam Sedis Apostolicæ delegatus juxta d. c. 2. sess. 7. & d. c. 9. sess. 24. Unde reliqua jurisdictione ordinata remanet salva inferioribus Prelatis, utpote illis non adempta decretis Concilii, l. *Præcipuus in fine, C. De appellat.* Et est textus in c. *Præcipuus*, §. *Quo si contra* 16. quæst. 1. Quod si Episcopi in visitatione possent causas ordinarias definire Concilium non nudum jus visitandi, sed ordinariam quoque jurisdictionem eidem tribuisset, esset enim in eorum facultate causas omnes decidere in visitatione in fraudem privilegii exemptionis contra text. in cap. *Quanto*, ubi gloss. notat in ver. *Præcipuus infra de privileg.*

36 Quarto Episcopus debet visitationem quam celerrimè abolere, ne inutilibus sumptibus cuiquam gravis onerosusque sit, ut statuitur in c. 3. sess. 24. ibi: *Studeant quam celerrimè, debita tamen cum diligentia visitationem ipsam abolere, & in Concilio Toletano cap. 4. quod refertur in cap. Inter cetera* 10. qu. 3. decernitur ut Episcopus Dioecesim visitans non amplius quam una die per unamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. Sed causas ordinarias debet Episcopus, ac iudex matura deliberatione examinare, & sententias non nimia festinatione, ac precipitanter ferre, cap. *Cum ex litteris infra de in integr. restit. Clem. Pastoralis*. §. *Verum de re iudic.* & debent saltem procedere termini substantiales, *Castad. de off. 8. de refer. Rota decis. 1278. par. 3. divers.* Imò satis est ut causa infra biennium à die morte litis terminetur, juxta cap. 20. sess. 24. Unde ex hac contraria procedendi ratione in visitatione, atque in causis ordinariis manifestè apparet causas ordinarias non esse in visitatione cognoscendas.

37 Quinto, speciale est id criminibus notoriis cum Episcopus est negligens, ut Archiepiscopus visitans Provinciam possit de his criminibus cognoscere & penas ordinarias imponere, cap. *Romana* §. *Sanè*, ver. *Notoria verò crimina de appellat. in 6.* Ergo in contrarium est Jus Commune, l. *jus singulare, ff. De legib.*

38 Sexto, hæc opinio satis probatur in d. §. *Sanè*, ubi Prelatus in visitatione jubetur, ea quæ ad ejus officium spectant, absque coactione & exactione qualibet juramenti ad emendationem per salubria monita nunc levia, nunc aspera, juxta datam à Deo prudentiam diligenter intendere.

39 Septimo, idem videtur probari decreto cap. 6. sess. 25. Concilii Tridentini, ubi constituitur, differentia, an Episcopus visitet capitula Ecclesiarum exempta, an vero procedat extra visitationem. Et in visitatione quidem dicitur posse solus procedere, extra visitationem vero non nisi adhibitis duobus de capitulo. Et Sacra Congregatio ejusdem Concilii interpretes jam declaravit Episcopum in visitatione capituli posse solum crimen aliquod corrigere, & punire: non tamen penam ordinariam, sed eam potius, quæ morum emendationem respiciat. Quod si compilato processu formato iudicio; prout juris fuerit contra aliquam capitularem in visitatione Episcopus procedere voluerit, servan-

dam esse formam traditam cap. 6. sess. 25. ut non solus, sed adhibitis deputatis procedat. Pater igitur idem esse in visitatione procedere jure ordine servato, & extra visitationem causas cognoscere.

Octavo, pro hæc sententia est textus expressus in cap. *In singulis*, §. *Ordinetur infra de statu Monach.* ubi Concilium generale precipit, ut in capitulis Provincialibus regularium deputentur religiosæ personæ, quæ singulas Abbatias ejusdem regni, seu Provinciarum nobis solum Monachorum; sed etiam Monialium tanquam delegati autoritate illius constitutionis studeant visitare, corrigentes & reformantes, quæ correctis & reformationis officio videntur indigere. Et mox subdit: *Ita quod si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendam, denuncient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicæ Sedis examen.* Ex quibus verbis patet Visitatores non posse beneficiis privare. Nec mirum; quia causa hæc privationis est ordinaria, & judicialiter requirit indaginem, ut dictum est supra num. 20. Atque ita per textum in d. c. *in singulis*, firmant Innoc. Host. Joan. Andr. Butr. Card. & alii plures, quos citavi supra num. 18. Et ad hæc decretalem, & ad alia jura, quæ videntur tribuere Visitatoribus potestatem amovendi à beneficio respondeo, ut dixi supra numer. 16.

Nono, hoc tenet Joan. Andr. inter conf. Feder. de Sen. conf. 2. 2. col. 1. sub. num. 1. ver. *Ad hoc respondens* ubi consultit Visitatores ordinarios à Capitulo Provinciali Monachorum Ordinis S. Benedicti posse quidem visitare Monasteria Monialium habitus nigri, sed absque, inquit, quod tribunal teneant vel judicialiter cognoscant, est enim ipsorum officium absque iudiciorum strepitu intendere & galari disciplinam, & reformationis ordinem. Quod probat etiam Joan. de Imola in c. 1. de cens. in 6. ubi ait, Visitatores non posse procedere judicialiter per viam fori contentiosi penitentialis, & videtur esse ibi aperta decisio Innoc. in ver. *visitatis ibi: Visitare intellige etiam in dat. causa consignandi fueros in fronte, vel conserendi, Ecclesias, vel pro quocumque alio negotio communi, & c. Secus autem si pro causis expediendis ear.* Sentit ergo Innocentius Episcopum; dum causas cognoscit, & expedit, non censeri visitare, ac propterea eidem non debet procuracionem, & sequitur ibidem Anchar. num. 4. ver. *Secus*; secundum Innocentium, si vadit pro causis expediendis.

Ultimo, etiam nonnulli recentiores contrarium fenserint in hac sententiam videtur sapius respondisse Sacra Congregatio Concilii: nam olim à Capitulo Segobicensi consulta, An; & ad quæ genera penarum possit Episcopus se extendere in visitatione; & ad penam ordinariam de hinc procedere; respondit posse imponere penas non quidem ordinarias, sed eas tantum, quæ morum correctionem & emendationem respiciunt. Et Archidiacono Juvencensi postulanti, an Episcopus in visitatione possit causas ordinarias cognoscere; respondit causas ordinarias extra visitationem esse cognoscendas. Ac demum die 1. Februarii 1607. præcepit Episcopo Tornacensi, ut in visitatione Collegiæ Ecclesiæ exemptæ contineret se intra limites notissimos visitationis, ita ut neque ad speciale inquisitionem descendere; nec processum conferat, nec sententias ferret; sed in his, quæ morum correctionem, atque emendationem respiciunt, sine iudicii strepitu decerneret.

DE CONSUETUDINE.

Gregorius in registro.

CAPUT I.

Consuetudines quæ Ecclesiis gravamen inducere dignoscuntur, nostra nos des et consideratione remittere.

SUMMARIUM.

- 1 Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis seu eis onerosa, non tenet & num. 3.
- 2 Et de suis revocari debet, num. 4.
- 3 Remittere verbum quid importet.
- 4 Consuetudo ut sit servanda, debet esse rationalis & Religioni conveniens.

6 Consuetudo Ecclesiæ præjudicialis ratione caret & num. 33.

7 Statutum inferens gravamen Ecclesiis, non valet: etiam si sit legatum de latere, num. 9.

8 Consuetudo & Statutum non differunt, nisi sicut tacitum & expressum.

10 Consuetudo ut dicatur Ecclesiis onerosa, non sufficit: qualescumque præjudicium; sed requiritur magna.

11 Quod iudicis arbitrio relinquatur.

12 Et quid post Bullam Urbani VIII. num. 21. & sequentibus.

13 Lesio enormis vel magna iudicatur iudicis arbitrio.

14 Ecclesia tenetur tolerare incommoda non multum ladentia propter Consuetudinis auctoritatem.

15 A Consuetudine sine magna causa non est recedendum.

16 Minima seu modica in remediis ordinariis attenduntur.

17 Fallit propter auctoritatem Consuetudinis.

18 Consuetudo quæ Parochus tenetur suis Parochianis in Paschate dare Agnum Paschalem vel postum, aut certâ die candelas de cera alba, an valeat & num. 18.

19 Et quid in Consuetudine quæ Plebanus dare debet civilibet Parochianorum certis libris carnis porcina ante solationem decimarum.

20 Modica præjudicia non magnopere curat Lex.

21 Fallit; si dispositio concepta sit verbis universalibus & num. seqq.

22 Verba universalis comprehendunt etiam minima.

23 Constitutio loquens per verba universalis & geminata, non recipit interpretationem restrictivam à Jure communi.

24 Consuetudo gravans Clericos eorumque bona Patrimonialia, an sit nulla & numeris sequentibus.

25 Et quid post Bullam Urbani VIII. num. 31.

26 Bona patrimonialia Clericorum, an gaudeant Privilegio honorum Ecclesiæ.

27 Præscriptio in bonis Patrimonialibus Clericorum, de Jure communi currit sicut in bonis laicalibus.

28 Et quid post Bullam Urbani VIII. & num. 3.

29 Consuetudo ut Clericus restitui possit de fructibus sine præbenda percipiendis, post ejus obitum usque ad annum valida est.

30 Restitutio in integrum non datur Clerico ratione læsionis in bonis patrimonialibus; vel in redditibus Ecclesiarum ei debitis.

31 Consuetudines Ecclesiæ præjudiciales per hoc caput sublata: quæ sunt & numeris sequentibus usque ad numerum 58.

32 Quid si Consuetudo sit inter Laicos, num. 33.

33 Et quid si præjudicet Ecclesiæ aliter quam respectu immunitatis aut libertatis Ecclesiasticæ, num. 34.

34 Et quid in consuetudine interpretativa, num. 35.

35 Et quid in consuetudine inductiva, decem vel viginti annorum, num. 37. & 42.

36 Et quid in centenaria, num. 40.

37 Et quid in quadragenaria, num. 41.

38 Et quid in immemorabili, num. 48.

39 Et quid si cum immemorabili concurrat fama Privilegii, num. 52.

40 Consuetudo multum gravans Ecclesiam, est nutritiva peccati & irreversibilis.

41 Consuetudo interpretativa non censetur sublata per Statutum tollens consuetudinem.

42 Consuetudo interpretativa favorabilior est quam inductiva & sufficit probare adserantiam sine præscriptione.

43 Consuetudo minoris temporis, quam annorum quadraginta contra Ecclesiam non procedit & num. 42.

44 Et quid si consuetudo non sit specialiter contra Ecclesiam, sed generaliter contra omnes.

45 Consuetudo Laicorum non potest Clericos obstringere.

46 Centenaria consuetudo vel præscriptio procedit etiam contra Ecclesiam Romanam concurrentibus de Jure requisitis.

47 Consuetudo vel præscriptio quadragenaria obtinet contra Ecclesiam & num. 44.

48 Nisi magnum illi esset præjudicium.

49 Beneficentiam Apostolicam ex curia triginta annorum cum observantia præsumitur, præsumitur etiam contra Ecclesiam de Jure communi.

50 Sive fuerit referatam, sive non.

51 Sicut post Bullam Urbani VIII.

52 Negativa sufficienter probatur ex registro, in quo dis-

positio de qua agitur non referitur descripto. Ibidem.

48 Beneficentiam quamvis præsumatur ex observantia triginta annorum, etiam ubi agitur de magno præjudicio: tamen ex registro probari potest non intervensisse.

49 Immemorabilis potest Ecclesiis præjudicare, quia habet vim tituli.

50 Contrarium.

51 Declaratur num. 52.

52 Immemorabilis non habet vim Privilegii, quando est à Jure reprobatum vel quando est in materia, in qua non est verisimile ut Papa aliquem privilegiaverit.

53 Immemorabilis consuetudo vel præscriptio præjudicialis Ecclesiæ, quibus casibus tollatur per Constitutionem Urbani VIII.

54 Immemorabilis à Jure reprobatum non sustinetur post Bullam Urbani VIII. etiam concurrente fama Privilegii Apostolici.

55 Laicus est incapax juris conferendi, etiam ex conditione in limine fundationis vel ex immemorabili: nisi fama Privilegii concurrat.

56 Item nullo unquam tempore potest præscribere Jus demandandi, nisi concurrente fama Privilegii.

57 Item nec per immemorabile acquiritur Jus nominandi Cappellanos amovibiles in Parochialibus Ecclesiis, nisi cum prædicta fama.

58 Secus post Bullam Urbani VIII.

59 Papa Officium est Ecclesiarum idemnitatis consulere & perniciosas consuetudines extirpare.

60 Constitutio Urbani VIII. improbat & cassans quascumque præjudicialia Sedi Apostolicæ vel Jurisdictioni, immunitati aut libertati Ecclesiasticæ, Ecclesiis & personis Ecclesiasticis; earumque bonis ac juribus per partes refertur & num. seqq. usque in fin.

61 Legati, Ministri Apostolici & feudatarii sine speciali Mandato Papa, non possunt quidem præjudicare Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis sacre seu tolerare.

62 Bulla Cane Domini publicatur quot annis ad damnanda & evitanda Ecclesiis & personis Ecclesiasticis præjudicialia cum eorum usus & observantia etiam immemorabilibus & num. 74.

63 Constitutionibus Apostolicis ad tollenda Ecclesiis præjudicialia obijci non potest, quod non sit publicata vel usa recepta.

64 Libri continentes opiniones damnatas vel minus legitimas Bullarum interpretationes: etiam permissu Legatorum editi, non sunt attendendi.

65 Molestie Legatis & Nunciis illatae in denegando ingressum in Provinciam; vel eorum facultates impediendo ac eos expellendo, damnantur.

66 Collectæ Ecclesiæ ac personis Ecclesiasticis earumque bonis sine Apostolica autoritate per Laicos vel alios imponi & exigi non possunt, etiam à sponte dantiis.

67 Laicorum attentata contra Ecclesiam ac personas Ecclesiasticas, etiam ab immemorabili & cum fama Privilegii sunt ipso jure nulla.

68 Inhumanitas & libertatis Ecclesiasticæ violationes generaliter improbantur & num. 72.

69 Et ad cautelam revocantur cum consuetudinibus etiam immemorabilibus & cum fama Privilegii, num. 74.

70 Investitura, pignorationes & alia dispositiones temporales, de bonis Sedis Apostolicæ vel superiorum Ecclesiarum prorogari aut perpetuari non possunt.

71 Immunitati Ecclesiasticæ & Ecclesiis ac personis Ecclesiasticis earumque bonis præjudicialia quacumque sunt irrita nec unquam fuerunt confirmata: etiam ex immemorabili cum fama Privilegii, scientiâ & permissione Romanorum Pontificum.

72 Et ad cautelam revocantur.

73 Et Ecclesiæ in integrum restituantur.

74 Enuntiativa Juris Patronatus & quædam alia per injuriam Ministrorum in expeditionibus Litterarum inserta, declarantur erronea & numeris sequentibus.

75 Principes Privilegia impetrantes, obligantur ex silo ad tuendam immunitatem Ecclesiasticam.

76 Status ultimus Ecclesiarum earumque virium non est attendendus, ubi de antecedenti contrario statu constat.

77 Interpretatio gratiarum & dispositionum Apostolicarum in favorem superiorum Principum, Regularium & aliorum quibuscumque interdicta est sub pena excommunicationis lætæ sententiæ.

Consuetudines. Duos habet intellectus: juxta primum & communem, hoc dicit. Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis seu eis onerosa, non tenet. Sed juxta secundum, quem Abbas dicit esse magis singularem: hoc intendit. Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis, debet iudicis Officio tolli. Breve est & divisionem non patitur.

Nota primò ex hoc Decretali & nunquam obliuiscaris

generalem regulam in favorem Ecclesiarum, secundum Abbatem & Declium in primo notab. videlicet consuetudinem in Ecclesiis, præjudicium & gravamen iudici non posse; nam verbum remittere hic positum exponitur, id est tollere; & non secundum eas iudicare, secundum Innoc. in verbo Remittere cui subscribitur Joannes Andreas & Card. ambo num. 2. vel radicibus extirpare secundum Abb. Antiq. in

tiam suam, prout hic colligunt Goffred. Host. num. 1. in vers. Quod cum. i. Jo. Andr. num. 2. in verb. Intimavit. Bald. num. 4. Butr. num. 6. Cardin. & Anchar. ambo in primo notab. & Abb. num. 6. Nam et si iudici non fiat iudex eo quod ligatores ad appellationis remedium convolverint, ut l. in majoribus, C. de appellat. tamen inferat ei aliquale præjudicium ex retractione sententiarum, arg. l. A sententia, ff. eod. tit. Præterea interretur iudicia sententiam suam tueri; quia obesse ei si deprehenderetur iniquo animo pronunciasse, e. Hoc etiam 11. quest. 6. nam licet fecisset suam & condemnaretur in veram ætimationem, l. Si filius & famulus, ff. De iudic. l. 2. Cod. De pan. iudic. qui malè iudic. Quod si per imperitiam, in quantum superiori æquum & bonum videretur, ut inffit. de obligat. que est delicti. nascun. in princ. l. ult. ff. De var. & extraord. cogn. Sin autem per fordes, vel per gratiam inique iudicasset, suspensus esset per mentem ab officii executione, in ætimatione litis nihilominus condemnandus, ut in c. Atri, §. Si quis de sentent. & re iudic. lib. 6. ob quas rationes repellendus non esset iudex qui sponte se offerret ad instruendum superiorem super processu & sententiam suam defendere niteretur. Dixi, qui sponte se offerret, quia regulariter iudex non est citandus, cum ex revocatione sententiarum non inferat ei directum & notabile præjudicium, e. Venerabilibus in princ. de sentent. excomm. lib. 6. & notat Innocent. in c. In nostra de procurat. & in c. De cetero de transact. Joan. Andr. & omnes hic teste Felin. num. 3. Ceterum hoc declaratur verum esse si iudex processerit per inquisitionem & ad instantiam partis, ut in d. e. Venerabilibus & est communis opinio, ut testatur Felin. hic num. 4. vers. Sed non est recedendum, quiddam contra scripserit Salic. in l. fin. in fine, Cod. Si reus, vel accusat. mort. fuer. Cuius motivis breviter respondet Felin. d. num. 4. Secus autem est si iudex processerit ex officio: quia debet citari, ut sententiam suam defendat. Tum quia tenet locum partis: Tum etiam quia sua interest ne postea puniatur, si compariatur processisse iniquo animo, vel per imprudentiam, ut probatur in eod. e. Venerabilibus. Secundum Abb. hic num. 6. & Felin. num. 4. & notat gloss. in c. cum speciali in ver. Coram superiore infra de appell. Alias quinque declarationes ad prædictam regulam, quod iudex non sit citandus, ponit idem Felin. d. num. 5. vers. Secunda declaratio usque ad num. 10.

Secundo, nota duas causas inficientes rescriptum ad litteras. Altera est cum impetratur super restitutione beneficii & impetrans non exprimit se per sententiam fuisse eodem beneficio privatum. Altera cum excommunicatus impetrat non facta mentione excommunicationis. Tres rationes hujus subreptionis assignat gloss. in ver. excommunicationis. Prima est, quia tacuit processum iudicis, e. Inter de re iudic. Secunda, quia tacuit vitium suum; quod si expressisset, nullas litteras obtinisset, e. interdictum agere, e. Intellectus de iudic. e. Via de excep. lib. 6. secundum Innocent. num. 2. in eod. ver. Tertia, quia ingessit se excommunicationi fidelium, propter quod puniendus est, e. Illud, §. Illud autem de Cleric. excomm. ministr. & c. Placuit 11. quest. 3. Et hinc collige duas exceptiones, quæ admittuntur contra agentem possessionis recuperandis, videlicet sententiam privationis & excommunicationis secundum Ant. de Butr. num. 4. & 5.

Tertio nota ibi, causam in rescripto super restitutione beneficii non solum esse exprimendam sententiam privationis & excommunicationis; sed etiam ipsius sententiarum causam. Non enim, ut inquit Innocent. num. 1. in ver. Sine causa, sufficit factum narrare, ut expolationem, nisi quia narret causam facti, quæ si expressa fuisset, Papa verisimiliter litteras non concessisset, ut hic & in l. 3. Cod. De adopt. Idem notat gloss. 1. dicens non sufficere in litteris Papæ feriem facti narrare, nisi causa facti adiciatur, arg. e. Occidit 23. q. ult. & c. cum causa infra de testib. cum aliis in gloss. allegatis & consentit Joan. Andr. num. 7. in ver. admonitionis, & Card. num. 2. in 6. not. Quod procedit etiam causa verè non subit. Nam nihilominus fieri debet mentio de illa, quam præterdit visitator: præsumitur enim quis dolose feriem negotii tacere, si mentionem non faciat de causa, quam iudex præterdit, e. super eo de eohabit. Cleric. & Mulier. per Innocent. hic num. 2. in ver. Iuribus carere, & Host. num. 4. vers. Item nota, quod non sufficit, & Cardin. num. 5. in tertia oppositio, adeo ut etiam de pluribus causis faciendæ sit mentio, si plures sint, infra de offic. ordin. & in cap. Cum pro causa de sentent. excomm. secundum Goffred. hic & Host. num. 3. in ver. Sine causa, Roman. conf. 272. Commissio impetrata, in fine. Quinimo secundum Innocentium exprimendus est etiam modus facti, quando modus causam dandi, vel negandi prælati, l. Ut responsum, Cod. De transact. Nam

alter Princeps referberet, si actum esset per viam accusationis, alter si per viam inquisitionis, arg. cap. In primis 2. qu. 1. cap. Qualiter, il. 2. de accusat. & cap. Licet de Simon. Itaque rescriptum non valet cum processus supprimitur, cap. Inter Monasterium de sent. & re iudic. secundum Host. hic num. 4. vers. Item nota quod non valet. Et ex prædictis collige notabilem theoriam, videlicet rescriptum reddi subreptitum non solum tacendo id quod est factum, sed etiam tacendo quomodo, & ex qua causa sit factum, omisso enim modi, & forme vitiat dispositionem, ut l. Qui Rome §. Flavius Hermes. ff. De verbor. obligat. & cap. Pisanis de restit. spoliat. Rationem assignat Roman. & Felin. ubi supra, quia ex ea generalitate, quæ obscuritatem parit, potest Princeps facile circumveniri, l. fin. ad fin. ibi: Palsò sermone se factat. C. De dot. promiss.

Quarto nota ibi, duxerit amovendos, generalem visitatorem posse Clericos beneficiis privare propter eorum graves, & manifestos excessus iuxta, textum in c. Inventum 16. qu. 7. prout hic notant Petr. Agidius, & Abb. Antiqui num. 2. Bald. num. 3. in secundo notab. Petr. de Anchar. num. 2. in secundo notab. Anton. de Butr. in primo notab. dicens Visitatores generales datus generaliter in Ecclesiis civitatis Diocesis, habere potestatem procedendi, ut Inquisitores usque ad sententiam privationis à beneficio, & sequitur Abbas Siculus, dicens Visitatores datus ad corrigendum posse privare beneficiis, & Felin. numer. 2. Idem firmat Feder. de Sen. conf. 55. Per Visitatores; & idem Feder. conf. 145. Joannes Episcopus in tertia col. num. 2. ubi amplius tenet Visitatores posse deponere causas subsistente. Quod etiam tenet hic Joan. Andr. & Colledar. prout illos refert Bald. num. 6. circa finem. Quod intelligit Petr. Agidius, & Abb. dummodo Visitator sit datus à Papa, prout hic datus fuerat, ut probatur circa princ. ibi commissarius, alias fecus, ut in c. In singulis de statu Monach. & consentiunt alii prælegati. Item hoc intelligit Felin. d. num. 2. dummodo visitator hoc faciat præmissa citatione, & legitime exceptionibus discussis. Et ita intelligit Federicus locis citatis.

Moventur omnes, quia nomine visitationis continetur correctio: propterea enim instituitur visitatio, ut corrigantur qui fuerint corrigendi, arg. e. Ea que, vers. Et tam in spiritualibus, & vers. Si verò Abbates infra de statu Monach. Nec possent forsan corrigi, nisi à beneficio amoverentur. Unde consequens est, ut visitator possit Clericos, & à beneficio removere etiam quos visitando reperit criminosos, ut hic, & in c. Ex litteris de excess. Prælat. in c. Ad petitionem de accusat. in c. Cum I. & A. de re iudic. & in cap. 1. de off. Vicar. lib. 6. Non obstat textus in cap. 1. de temp. ordinat. quia loquitur in oculis criminibus; textus autem noster in manifestis, ut patet ibi, Et manifestos, secundum Joan. Andr. & Butr. num. 8.

Sed tu adverte, quia et si plerique ex Doctoribus præallegatis simpliciter dicant generalem Visitatorem datus à Papa posse Clericos criminosos à beneficiis amovere; tamen hæc conclusio procedit tantum in duobus casibus.

Primus est cum visitator hoc habet in facultatibus. Quod non obscure sentit Host. hic num. 2. in ver. Amovendos, dum dicit generales visitatores non posse à beneficiis amovere, nisi sint delegati, id est nisi hoc habeant ex litteris delegationis, & ita intelligit text. in d. e. Cum I. & A. de sentent. & re iudic. & in cap. Qualiter, il. 2. de accus. prout illum declarat Cardin. hic num. 5. in prima oppositio. Idem tenet Feder. de Sen. d. conf. 145. ubi tandem concludit cum Lappo, visitatorem simpliciter datus non posse deponere, nisi in suo mandato dicatur, inquiras, & corrigas. Et consentit Imola in Clem. Attendentes in 6. col. de statu Monach. & Felin. hic num. 2. confert quod notat Joan. Andr. in c. 1. de homicid. lib. 6. dum dicit delegatum non posse aliquem privare beneficio, nisi hoc exprimat commissio ei facta, sicut fuit expressum in c. Quia diversitate de concess. præben. & in c. Cum delecti de accusat. & sequitur Cardin. post Paul. in Clem. Attendentes, §. Visitatores num. 4. in 6. questione, vers. Oppono ad hoc, & vers. Et ex hoc non excedit respondere de statu Monach. Et in hoc primo casu intelligo hæc decretalem, supponendum est enim Abbate S. Stephani in sua commissione habuisse hæc facultatem amovendi Clericos à beneficiis ob eorum graves, & manifestos excessus. Neque dicas hæc intellectum esse divinatium, cum de hac facultate nulla habeatur mentio in littera: observandum est enim de potestate Abbatis hic non fuisse dubitatum, sed tantummodo de subreptione litterarum, e. quod impetrans non fecisset mentionem de causa amovendi, & excommunicationis. Unde

Unde in reliquis supponendum est Abbate fuisse legitima potestate fultum; alioquin à beneficio amovere non potuisset, ut bene considerat Cardin. num. 5. vers. Et vult hæc solutio, ubi ait: Iste Abbas erat etiam delegatus, seu datus iudex, seu Inquisitor super hoc, & hæc vera solutio, sed divinat. Verum quod hic dicit non dispensatur de potestate Visit. sed præsupponitur quod habebat. Quando autem non est sibi tributa specialis potestas, comparari potest officiali Episcopi, qui etiam non amovet à beneficio, capit. 2. de official. Vicar. lib. 6. Hec ille. Et ita etiam potest intelligi textus in c. fin. infra de statu Monach. Idcirco enim Visitatores illi private possunt beneficiis non exemptos, quia clarè ibi hoc reperitur eis commissum.

Secundus casus, in quo Visitator potest Clericos beneficiis privare, est cum simul est visitator, & iudex; cum enim eo casu duplicem habeat potestatem, videlicet visitatoris, & iudicis; dum privat Clericum beneficio, censetur uti ea potestate per quam alius sustinetur, & sic iudicis, arg. l. 2. §. 1. vers. Perinde, ff. de iudic. & tuis theorica Bald. in l. non codicilum num. 7. Cod. De testam. ut scripsi plenius in c. Cum tempore num. 35. 38. & 39. & seq. infra de arbit. Et in proposito tenet Butr. hic numer. 8. ubi dicit visitatorem non iudicem, quamvis generaliter datus à Papa non posse deponere; secus si sit Visitator iudex delegatus. Itaque si visitator sit etiam iudex delegatus, potest procedere ad sententiam privationis: intelligi si hoc habeat in commissione. Atque ita hic casus coincidit cum primo, Sin autem sit ordinarius; tunc absolute potest, servatis tamen servandis, amovere Clericos à beneficio, etiam in visitatione, & actus sustinetur in radice ordinariæ jurisdictionis, licet non debeat, cum teneatur visitationem celeriter absolvere, ut dicam infra num. 36. Sed extra hos duos casus constituenda est regula in contrarium, videlicet generalem visitatorem non posse quemquam à beneficio amovere. Quod tenent hic Innocent. num. 1. Host. n. 2. Joan. Andr. num. 5. omnes in ver. Amovendos. Bald. num. 6. dicens cum Innocentio generales Visitatores posse inquirere, & referre, sed non privare; allegat simile in fin. ff. De off. Præf. vigili. & l. Silet, ff. De off. Proconsul. Idem firmant Lap. Feder. de Sen. Card. Imol. & Felin. supracitati num. 14. late idem Card. post Paul. de Eleazar. in Clem. Attendentes, §. Visitatores numer. 4. in 6. questione de statu Monach. ubi tandem concludit pro hac parte.

Fundatur principaliter hæc opinio secundum omnes in c. In singulis, §. Ordinantur, vers. Ita quod si rectorem de statu Monach. ubi est expressum visitatores non posse penitus ab administratione amovere, sed debere Episcopo denunciare, ut amoveat. Nec refert, quod ille textus non procedat in Visitatoribus datis à Papa, sed ab aliis dumtaxat, ut hic dicunt Petr. Agid. & Abb. supracitati num. 14. Quoniam hæc differentia non probat iure, ut inquit Cardin. hic num. 5. vers. Sed hæc diversitas inter datum à Papa. Quinimo si bene advertatur, ille textus loquitur in Visitatore Apostolice auctoritate delegato, ut indicat littera ibi, vice nostra iudicant visitare, ubi gloss. exponit verba illa, vice nostra, id est tanquam delegati auctoritate illius constitutionis, & Host. num. 1. in eod. ver. Tanquam delegati à nobis.

Deinde fundatur hæc opinio, quia privatio beneficii est pena ordinaria, quæ non imponitur, nisi pro gravissimo crimine prævia citatione in iudicio ordinario, & legitime exceptionibus discussis, cap. Inventum 16. quest. 7. & ibi Hugo, Archid. & Bellam. omnes in ver. Severitate, cap. Satis perversum & ibi gloss. unic. 56. dist. & notat hic Felin. num. 2. adeo ut privatus à iudice non servante ordinem iudicarium possit petere restitutionem tanquam spoliatas, e. Ad petitionem, ubi est restituendus foret propter iudicarium ordinem non servatum infra de accusat. & c. In primis 2. quest. 1. At Visitator non iudex non potest in visitatione cognoscere causas ordinarias, & requirentes iudicalem indaginem, ut dicam plenius in questione sequenti à num. 25. usque in finem. Ergo nec potest infligere hæc penam privationis beneficii. Nec refragatur ratio Petri de Sampson, Agidii Cremonensis, & Abbatis Antiqui, quod Visitator datus à Papa sit datus ad corrigendum, & forte visitatus non possit corrigi, nisi amoveatur à beneficio. Quoniam hinc non sequitur, ut visitator possit excedere limites visitationis & correctionis, quæ sit ad poenitentiam, & extra formam iudicis, ut dicam infra n. 28. & 40. usque in finem. Et visitatum alioquin incorrigibilem potest ab administratione beneficii amovere, seu à beneficio ad tempus suspendere, sed non privare titulo, seu à beneficio deponere, ut in simili notat glossa in d. e. Ad petitionem in vers. Modus probandi in fine. Suspendio enim huiusmodi fieri potest etiam extrajudicialiter, & ob oimem occultum, ut hodie sanctum est decreto Conci-

li Tridentini in c. 1. sess. 14. ut scripti plenius in cap. Ex tenore, & in c. Ad aures infra de tempor. ordinat. Non obstat, quod verbum, correctionis, etiam deponitionem continet, arg. cap. Contumaces 50. dist. & notat gloss. 1. in c. Quarenti de verbor. significatione, & Card. in d. Clem. Attendentes, §. Visitatores in 6. questione post princ. de statu Monach. Siquidem hoc procedit si subiecta materia hoc fudeat; aliis fecus, ut patet ex dicendis infra num. 28. Vel secundum Hugonem verba illa, pergrina eis communio tribuatur, non intelligitur per amotionem ab officio, & beneficio, sed per suspensionem, ut notatur in d. e. Contumaces in gloss. in vers. Neglexerint.

Et hinc forte colligi potest notabilis limitatio ad regulam superius propositam, ut scilicet contra contumaces; maxime si sint notorii, possit Visitator procedere etiam ad poenam privationis, cum eo casu non sit opus procedere servata regula iudicaria. Ita singulariter post Lap. notat Cardin. loco proximo citato per d. e. Contumaces, & Si quis 81. dist. c. Eleutherius 18. qu. 2. c. Sreidum 8. qu. 1. cap. Si quis tumidas 15. quest. 7. & c. Si apud 23. quest. 5.

Quæro. An Episcopus visitans Ecclesias exemptas, vel nullius Diocesis in vim Concilii Tridentini c. 8. sess. 7. & c. 9. sess. 24. possit processus iudicialiter conicere, casualque ordinarias cognoscere, ac definire. Videtur respondendum non posse. Nam visitationum omnium precipuus scopus est sacrum, orthodoxamque doctrinam expulsi hæresibus inducere bonos mores tueri, pravos corrigere & populum cohortationibus ad religionem, patientiam, innocentiamque accendere, e. t. §. Florentinum 85. dist. c. Placuit 11. quest. 1. c. In singulis, & c. fin. de statu Monach. cap. Romana, §. Sane de conf. in 6. & habetur diversis verbis in cap. 3. sess. 24. Concilii Tridentini, §. Visitatum autem. Hæc autem non strepitus iudicialis, sed paternis admonitionibus, & extrajudiciali correctione potius perficiuntur, ut in c. 1. sess. 13. Visitatio enim, & correctio fit ad poenitentiam & extra formam iudicis, arg. e. Si homo 27. qu. 1. & c. Cum beatus 45. dist. & notat gloss. in cap. Ad nostram in vers. Minus infra de appellat. quam sequuntur ibi Tancred. & Vincent. Hostiens. in fin. Anchar. num. 4. Abb. num. 7. & alii communiter. Idem dicit Calder. conf. 453. aliis 11. vers. Nam visitatio. Unde ex fine huiusmodi factus probatur in visitatione non esse iudicialiter procedendum.

Secundo idem probatur, quia in his ubi de visitatione & morum correctione agitur, non admittitur appellatio ad effectum suspensivum, nisi modus excedatur, e. Licet ubi gloss. 1. & c. Irrefragabili de offic. ordin. d. c. Ad nostram, ubi Innocent. & omnes notant, de appellat. & hodie statutum est decreto cap. 10. sess. 24. ejusdem Concilii. Sed in causis ordinariis admittitur appellatio ad utrumque effectum devolutivum & suspensivum, iuxta c. 1. sess. 13. & cap. 20. sess. 24. etiam in visitatione Diocesis cognoscantur, ut sæpius censuit S. Congregatio. Ergo dum Episcopus has causas iudicialiter cognoscit, excedit modum visitationis, atque transgreditur limites suæ facultatis, quia extra visitationem nullam habet jurisdictionem in locis nullius Diocesis, ut patet ex decreto d. c. 9. sess. 24. & sæpius fuit resolutum.

Et confirmatur, quia aut à sententia definitiva Visitatoris datur appellatio, aut non datur. Si dixeris dari appellatorem, hoc est contra decretum Concilii in d. c. 10. & iura proxime citata, quibus interdictur appellatio in causis visitationum. Item sic nullus esset fructus visitationis, quia decreta omnia per appellationem suspendenderent. Si dixeris non dari, hoc est contra d. c. 1. sess. 13. & d. c. 20. sess. 24. & contra omnia iura, quæ dicunt à sententia definitiva, vel definitive vim habere posse appellari ad utrumque effectum suspensivum & devolutivum, cap. De appellationibus, e. Dilectus, & c. Ut debitis, de appellat. & cap. Romana eod. ut lib. 6. cum mult. simi. Item esset in facultate Visitatoris cognoscendo, & definiendo in visitatione causas ordinarias præterire omnibus liganibus remedium appellationis, quod ad innocentie præjudicium iura instituerunt, ut in d. cap. 1. sess. 13. & ad corrigendam iudicantium iniquitatem, vel imperitiam, ut in l. 1. ff. De appellat. & tamen ut inquit Feder. de Sen. conf. 55. Per Visitatores num. 1. vers. Sed certum est quomodocumque & qualitercumque Papa mandet per Visitatores procedi sive simpliciter, sive de plano, & sine strepitu & figura iudicis, sive præcisè scribat, semper legitime definitiones sunt salve, e. Ex parte, ff. De offic. deleg. Clem. Pastoralis in fine de re iudic. & l. Sape, ff. De verbor. obligat. Plurimum enim claudicaret iudicium si audiretur immutatio, & non defensio, quæ à iure provenit naturalis, & quam iudici sive Principi tollere non licet, ut in d. Clem. Pastoralis, & c. Cum inter de excep.

de decreto Concilii Tridentini sess. 14. cap. 10. statuitur, ut regula beneficia in titulum regularibus providendi conferantur...

Aut Monasterium non datur in commendam, sed in titulum & hoc casu separatio mente Abbatis à Conventuali fieri non debet...

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

Asporalis Officii nobis divinitus commissi partes esse cognoscimus, ut Religiosorum virorum in humilitatis spiritu sub jure Religionis...

Monachorum vitam & mores cateraque instituta regulari spectantia se ingereret: nihilominus idem commendatariis passim & imprime prefatus Alex. Donhoff in una litterarum apostolicarum super eorundem Monasteriorum cura...

DE RESCRIPTIS.

Idem Innocentius III. Episcopo Imolen.

CAPUT XXVI.

Dilectus filius Abbas sancti Stephani Bononn. nobis per suas litteras intimavit, quod cum ipse (cui visitationis officium in civitate ac Diocesi Bononn. commissum) B. & A. Presbiteros ab Ecclesiis suis...

SUMMARIUM.

- Rescriptum super restitutione beneficii non valet tunc causa excommunicationis & privationis impetrantis & num. 7.
Index admitti debet ad defendendam sententiam suam.
Judicio etsi non fiat injuria per appellationem; fit tamen aliquale praedictum ex retractatione sententiae.

Dilectus. Il primo. Rescriptum impetratum super restitutione beneficii non valet, si de causa excommunicationis & amonitionis impetrantis mentionem non faciat...

eodem verbo & Hostien. num. 8. & sic supponunt Doctores, hujusmodi consuetudines non de Jure; sed de facto tolli ac extirpari debent. Et in declarat expresse Cardin. hic num. 2. vers. Et secundum predicta, dicens. Et quomodo per tales consuetudines non ligentur Ecclesie: tamen quis quandoque de facto gravantur: ideo revocari debent. Ad hoc cap. Mala 8. dist. 8. cap. Bona rei 12. quæst. 2. & hic intellectus quem Abb. hic in princ. fatetur esse communem: hodie reperitur canonizatus in Constitutione Sancti memorabilis Urbani VIII. de qua infra num. 59. nam in §. Nec non reliqua de quo infra in Summario, num. 72. consuetudines in præjudicium Ecclesiarum declarantur esse ipso jure nullæ; & quamvis postea callentur & revocentur: ut tamen dicitur fieri ad abundantiorum cautelam & quatenus foret opus; & nihilominus illicitè irrationabileque declarantur in §. Et quatenus foret opus, ut patebit infra in Summario, num. 74.

Pone casum in capite 1. infra de his que sunt à majori parte, cap. secundum Innoc. & Abb. hic in princip. vel secundum Host. num. 5. Pone exemplum in capite Clericis de iudic. in cap. Non minus & in cap. Adversus de immunit. Eccles. & in cap. Novus de sent. excomm. Alia quinque exempla consuetudinum Ecclesie præjudicialium ac reprobatarum habes in prælegata Constitutione Urbani in §. Molestias quoque: ut infra in Summario, numero 67. & sequentibus; & quatuor alia exempla in §. Insuperque, ut in eod. Summario numero. 76. & 77. Ratio prædictæ regulæ, ac decisionis hujus decretalis ea est, quia consuetudo ut sit servanda, debet esse rationalis, & Religioni conveniens, cap. Erit autem lex 4. dist. 8. arg. l. Sane persona, ff. De religio. & sumpt. funer. nam cum illa sit jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, cap. Consuet. 1. dist. 1. De quibus, ff. de leg. sicut Lex debet esse rationalis & Religioni conveniens; ita & consuetudo; alioquin dicenda est potius corruptela, & non servari, sed magis extirpari debet d. cap. Mala 8. dist. 8. cap. fin. infra eod.

At consuetudo Ecclesie onerosa, seu præjudicialis ratione caret, cap. 1. infra de his que sunt à majori parte, cap. c. Ad undecimam cap. Cum inter vos, & venerabilis infra eod. & cap. Cum causa de sentent. & re iudic. gloss. univ. hic Host. num. 6. & 7. & Abb. in 1. not. vers. Et si quaratur de ratione, Joan. Andr. supra in rubrica num. 10. vers. Nec obstat, & patet ex memorata Bulla Urbani in §. Nec non reliqua, & §. Et quatenus foret opus: ut infra in Summario num. 72. Item cum consuetudinis sit nutrire publicam utilitatem, quæ consistit in sacris & sacerdotibus, l. 1. . . . ff. De iust. & iur. utique si sit Ecclesie damosa, Religioni non est conveniens, & per consequens irrationabilis est, ut in effectu ratiocinatur Buttr. hic numer. 2. & 6. & Abb. loco citato.

Extenditur autem regula hujus textus, ut procedat etiam in statu Episcopii, quod si inferat gravamen Ecclesie; non valet: idem enim est effectus consuetudinis, & statuti; & utrumque procedit ad eadem causa efficiencie, nec differunt nisi sicut tactum, & expressum; quia consuetudo causatur à consensu tacto, constituitur ab expresso, ut l. De quibus, ff. de legib. & ita post Goffred. hic firmat Host. in fin. Cardin. num. 1. Anchar. eod. num. vers. Quid in constitutione, & Abb. in primo not. vers. Per quod arguo: & idem Host. in cap. Quæ in Ecclesiis num. 4. supra de consuet. Quinimo hoc vindicat sibi locum etiam in statu Legati de latere, ut patet in eadem Constitutione Urbani VIII. §. Nihilominus, qua declarantur irrita, & ad cautelam revocantur quæcunque Ecclesie præjudicialia à legatis, & aliis ibi expressis emanata etiam per viam declarationis vel constitutionis, ut patebit infra in Summario num. 64. & vide quod legitur, & notatur in cap. Dilectus infra de offic. legat.

Ceterum cum hæc decretalis reprobat consuetudinem, quæ inferat gravamen Ecclesie, ambigui juris est de quo gravamine hoc fit intelligendum. Nam Bellam. hic in 2. questione fatetur se de hoc semper hæsitasse, & audivisse dubitari etiam per majores; nec se vidisse hoc à quocumque clare decisum: Nihil enim generalis est regula, quam tradit hæc decretalis, & patet, quia omnes consuetudines præjudicantes Ecclesie etiam approbate in jure ipsi Ecclesie gravamen inducunt. Doctores tamen conveniunt in restringenda generalitate hujus regulæ, licet non eadem verborum formula utantur. Nam gloss. hic in princ. & Joan. Andr. num. 2. intelligunt textum de consuetudine, quæ multum lædit Ecclesiam, Host. num. 5. explicat verbum, gravamen, scilicet enorme, & onerosum, Collectar. num. 3. & Abb. numer. 5. requirunt magnum, Bellam. d. quæst. 2. magnum, & notabile, Cardin. in 2. questione, quod gravat inmodicè, Abb. in primo not.

non modicum, & cons. 72. In negotio num. 3. lib. 1. ait, Non quamlibet consuetudinem contra Ecclesiam esse nullam, sed illam que magnum præjudicium afferat, & nulla ratione fuitur, & Decius hic in primo not. restringit textum ad consuetudinem multum gravantem. Placet tamen opinio Bellam. loco citato, videlicet in gravaminibus determinatis à jure; & in his que sunt consimilita determinatis, standum esse juris dispositioni, in aliis vero; quamvis gravamen debeat esse magnum, seu notabile, secundum Doctores; tamen hoc iudicis arbitrio dijudicandum relinquatur, arg. cap. In casibus infra de off. delegat. secundum Bellam. sic lexio enormis, vel magna iudicatur iudicis arbitrio, ut patet ex cumulatis à Menochio de arbit. iudic. lib. 2. cent. 1. cas. 72. num. 5. & cas. 74. num. 4.

Tenetur ergo Ecclesia propter autoritatem, consuetudinis tolerare incommoda non multum lædentia, pro ut est casus hic, junctæ gloss. secundum Card. in 2. oppos. neque enim à consuetudine est recedendum sine magna causa, l. In rebus, ff. De consuet. Primo. cap. Cum consuetudinis infra eod. Et quamvis in remediis ordinariis curret etiam de modico, c. ult. 14. quæst. ult. c. Si proponente de rescript. Cardin. supra in proem. in ver. Volentes in 2. Tamen hoc fallit propter consuetudinis autoritatem, ut hic per eundem Card. in 2. opposit.

Et ex hoc solvitur questio de consuetudine, quæ alicubi viget, ut Parochialis Ecclesiarum Rectores teneantur suis Parochianis in Paschate dare agnum Paschalem, vel patium, vel quid simile: Nam secundum Cardin. hic prope finem, si quod traditur est tale, ut infra Ecclesie multum gravetur, non valet consuetudo: aliis secus, per præd. & arg. c. cum Apostolus infra de cens.

Ex hoc etiam inferat Feder. de Sen. cons. 155. incipit. Quæro an laici, ut valet consuetudo, quod Prebiter debeat certa die dare Parochianis candelas de cera alba, quia consuetudo hujusmodi est modicum præjudicialis, & sequitur Dec. hic n. 2.

Sed è converso non videtur subsistere consuetudo, quæ dicebatur vigere in Castro Corsiani, quod Plebanus cuilibet Parochianorum dare debebat certas libras carnis porcinæ ante solutionem decimarum, quia multum gravat Ecclesiam, ut hic Abb. n. 2.

Porrò supra dicta distinctio inter magnum & modicum præjudicium procedit de plano in terminis juris communis. Verum post constitutionem Urbanam, de qua infra num. 59. non videtur transire absque difficultate, quia Pontifex dum reprobat consuetudines Ecclesie præjudiciales, utitur verbis universalibus, ac geminatis; ut patet in §. Nihilominus ubi irrita esse declarat omnia & singula Ecclesie quomodolibet præjudicialia & quibusvis & ex quavis causa quocumque, qualitercunque & quomodocunque emanata, ut infra in sum. n. 64. & in §. Nec non reliqua n. 72. ibi, omnia quæcumque & qualiacunque Ecclesie, & c. quomodolibet præjudicialia. Quæ quidem verba videtur comprehendere quocumque præjudicium cujuscunque sit qualitas, ex notatis per gloss. in c. Ut circa in ver. omnia & singula de elect. lib. 6. & per Jasonem in l. Titia, §. fin. num. 3. ff. De verbis obligat. Nec refert quid de his que sunt modici præjudicii non magnopere curet Lex, ut pluribus exemplis fuisse probat Cravetta cons. 181. videtur num. 15. Quoniam hoc non procedit ubi verba sunt universalia. Tunc enim etiam minima veniunt in dispositione, ut plene per eundem Cravetta cons. 194. ver. Transactiones, col. antepenult. vers. Secundo & Tertio & cons. 228. Jafredus num. 12. vers. Octavo considero. Et quamvis consuetudo aliis non esset intelligenda de quolibet præjudicio; sed de gravi & magno dumtaxat, ut sic recipere restrictionem & interpretationem passivam à jure communi, ad l. 2. C. De noxal. tamen secus dicendum videtur hoc casu propter verba universalis & geminata, quæ impediunt constitutionem recipere interpretationem restrictivam, ut voluit Salic. in d. l. 2. quem refert & sequitur Alex. cons. 118. in casu num. 5. vers. Et tunc magis lib. 5. & cons. 35. viso themate num. 8. & 9. lib. 6. latissime Cravetta in prædicto cons. 194. per totum. Tamen hac de re Sanctissimus esset consulendus; cum interpretatio hujus Bullæ sit cuilibet interdicha & ante declarationem Apostolicam sine ulla distinctione ad litteram fit intelligenda, ut infra in Summario num. 79.

Uterius Quæritur, an dispositio hujus decretalis improbas consuetudines Ecclesie onerosas vendicit sibi locum in Clericis eorumque bonis patrimonialibus.

Opinionem affirmativam videtur sequi Host. hic num. 5. & Joan. Andr. num. 1. nam super ver. Ecclesie, addunt idem in Clericis; per c. Clericis infra de iust. & ex hoc inferunt Anton. de Buttr. num. 5. Joan. de Imol. num. 1. & Joan. de Anan. num. 2. ut non valet consuetudo gravans bona patrimonialia Clericorum, cum hæc gaudent eodem privilegio, quo gaudent res Ecclesiarum, ut

notat

notat gloss. in e. ex litteris in ver. obligata infra de signor. licet propter ea ficut res Ecclesie à laicis collectari non possunt, ita nec bona patrimonialia Clericorum secundum eos.

Sed contrariam opinionem amplectitur Abb. hic num. 3. vers. Sed in adversi: non enim subsistit fundamentum quod bona Clericorum fruatur eodem privilegio, quo res Ecclesiarum, imò contrariam regulam sumat idem Buttr. in e. si diligenti de prescrip. ubi allicit eodem privilegio Clericorum bona regulariter non possunt, nisi in casibus in jure expressis, licet quoad collectas eodem privilegio gaudeant, quia hic casus est expressus in jure, ut c. fin. de vit. & honestat. Clericorum & fatetur Abb. hic d. num. 3. vers. Factor tamen. Unde ipse putat hoc cap. non extendi ad bona patrimonialia Clericorum non ob regulam superscriptam; non quia videmus hujusmodi bona non sui privilegio rerum Ecclesiasticarum quoad prescriptionem: nam contra Ecclesiam non currit prescriptio, nisi quadragenaria, ut in c. De quarta infra de prescrip. & in Authent. Quæ actiones, Cod. de sacros. Eccles. At contra bona patrimonialia Clericorum currit prescriptio, sicut in bonis laicalibus, ut notat gloss. 1. in c. Possessiones 16. q. 4. Tum ex doctrina Joan. Andr. in reg. novo post lib. 6. in Mercator. ubi pluribus firmat valere consuetudinem, ut Canonice possit testari de fructibus suis præbende percipiendis post ejus obitum usque ad annum. Et dicit non obstat hoc capiculum, quia in casu questionis ab eo formata non præjudicatur Ecclesie, ut hic, sed successori in præbenda & sic speret sentit Joan. Andr. valere consuetudinem inferentem gravamen, necdum boni Clericorum patrimonialibus sed etiam redditibus, qui eis debentur occasione Ecclesie: Tum dicitur quia non eis iudicis officio succurritur bonis Clericorum sicut bonis Ecclesiarum; idemque Clericis in bonis patrimonialibus non petit restitutionem in integrum ratione lesionis, nec in Ecclesiis redditibus ubi debentur, prout sentit gloss. in Clem. univ. in ver. Ecclesia de in integrum restit. & tenet Speculator. in tit. de restit. in integrum, §. Qualiter num. 7. vers. Sed nunquid Cleric. Non obstat d. c. Clerici de iudic. Quoniam, ut respondit Abbas, ille textus non reprobat consuetudinem, nisi respectu privilegii ipsi Clericis tribui in favore totius ordinis Clericalis & ita etiam secundum eum intelligi debent Host. & Joan. Andr. loc. cit. quia loquuntur de Clericis ipsis, non autem de eorum bonis patrimonialibus.

Tu dicat primam opinionem hodie reperiit approbatam in sæpius citata constitutione Urbani VIII. in qua reprobanur & irritæ decernuntur non solum consuetudines Ecclesie; sed etiam percursorum Ecclesie earumque iuribus bonis & fructibus præjudicialia, ut in §. nec non reliqua, & consilium infra in Summario num. 72. & sic non solum Clericis, sed etiam eorum bona patrimonialia, five per viam declarationis, five extensionis, hodie proculdubio comprehenduntur in dispositione hujus decretalis & ponderandum: quia textus in c. non minus de immunit. Eccles. loquitur simpliciter per illa verba, de bonis Ecclesiarum, & Clericorum, & tamen ex illa decretali eliciunt omnes quoad immunitatem à collectis eodem privilegio possunt res Ecclesiarum & bona patrimonialia Clericorum, ut ibi dixi in 6. not. Ergo fortius idem dicendum quoad dispositionem hujus cap. in terminis constitutionis Urbani, quæ de Clericis, eorumque bonis iuribus, ac fructibus explicite loquitur: similiter gloss. ult. in d. c. fin. de vita & honestat. Cleric. propter illa verba quæ habentur ibi in textu de facultatibus suis generaliter ait, res Clericorum & Ecclesiarum eodem privilegio gaudent.

Ultimo Quæritur de quibus consuetudinibus hoc capitulum intelligatur. Eadem casus non dubios. Certum est primo textum esse generaliter intelligendum, etiam si consuetudines Ecclesie onerosæ sint inter laicos, secundum Cardin. hic num. 2. vers. Et secundum prædicta: nam etiam regulariter Papa de laicis non iudicat, c. novit. de iudic. hoc tamen fallit ratione peccati, ut ibi, & hic, & ex hoc dicto Card. singulariter notat consuetudinem inducentem Ecclesie magnum gravamen esse peccati nutritivam & consequenter imperprescribibilem, secundum ea que leg. & not. in c. fin. infra eodem, & scripsi in e. extirpanda in 1. not. infra de præben. & adde que dixi supra num. 6. Rursus certum est, hunc textum non restringi ad libertatem Ecclesiasticam, quia generaliter loquitur & ponderat gravamen, quod inferunt Ecclesie ex consuetudine, secundum Abb. hic in 1. not. vers. Et pondera. Et hodie expeditum est in præcæta Bulla Urbani VIII. in qua reprobanur consuetudines præjudiciales non modo jurisdictionis, vel immunitatis, aut libertatis Ecclesie; sed generaliter Ecclesie, personis Ecclesiasticis & eorum bonis, ut infra in Summario num. 72.

Secundo, manifestum videtur ex hoc capite sublatam non esse consuetudinem interpretativam, de qua in l.

Si de interpretatione, ff. De leg. & in e. cum dilectus infra eodem, quia textus intelligi debet de consuetudine proprie sumpta, quæ est contra jus: consuetudo autem interpretativa juri non adversatur; idemque non censetur sublatæ per statum tollens consuetudinem, ut consuetudo tenet Dec. cons. 11. Quoniam indicatum numer. 10. & post eum Decian. cons. 124. post absolutum numer. 28. lib. 3. Hujusmodi enim consuetudo interpretativa, seu juris præventivæ declarativa favorabilior est, quam consuetudo dispositiva, idemque in ea sufficit probare observantiam sine prescriptione, ut originaliter voluit Nicolaus de Martarellis, quem refert, & sequitur Anton. de Buttr. in c. ult. num. 47. vers. Ex his dicit Nivellus infra eod. Alex. cons. 8. Et advertit numer. 7. & seqq. lib. 2. plene Aym. cons. 201. Præsupponitur numer. 11. & 12. & resolvit Rota apud Buttr. dec. 283. lib. 1. & decis. 256. n. 6. & 7. par. 2. divers. quod nota etiam pro intellectu præcæta constitutionis Urbani.

Tertio, si loquamur de consuetudine indultiva, si illa sit decem vel viginti annorum, res est extra dubium, quia contra Ecclesiam talis consuetudo non procedit, cap. Quæritur, §. Post lib. 6. quæst. 3. & notat Innoc. in d. cap. Cum dilectus num. 5. in vers. Talis infra eod. ubi ait, consuetudinem contra Ecclesiam oportere esse prescriptam, & sic non minoris temporis, quam annorum quædraginta, & sequitur ibi Cardin. num. 12. in 6. quæst. Nisi forte consuetudo non esset specialiter contra Ecclesiam, sed generaliter contra omnes; quia tunc sufficerent decem anni etiam contra Ecclesiam, secundum Innoc. quod dicit esse notandum, Cardin. ubi supra, sed alii contra, & bene secundum Host. ibid. num. 16. & Joan. Andr. num. 13. quia consuetudo laicorum non potest Clericis attribui, ut notat idem Joan. Andr. supra in rubr. num. 10. vers. Nec obstat.

Quarto de centenaria consuetudine vel prescriptione similiter non est ambigendum, quia procedit etiam contra Ecclesiam Romanam, ut in Auth. Quas actiones, Cod. De sacros. Eccles. quæ est canonizata in c. cap. Novo 16. quæst. 1. & ideo concurrentibus de jure requisitis, hodie reperitur expressè præservata in eadem constitutione Urbani VIII. in §. Non intendimus, ut infra in Summario num. 81.

His prælabitis duo dubia supersunt examinanda. Primum est, an hæc decretalis subsistat consuetudinem quadragenariam. Secundum, an subsistat immemorabilem. Circa primum pro parte affirmativa facit, quia consuetudo si sit prescripta spatio annorum quadraginta, obimit etiam contra Ecclesiam, cap. Cumana infra de elect. cap. Cum Ecclesia Sacerdotis. & ibi notatur de cons. possib. & propriis. & notat Innoc. in cap. Cum dilectus num. 5. in vers. Talis infra eod. quem ibi sequitur Host. num. 16. Joan. Andr. num. 13. Cardin. num. 12. in 6. quæst. & alii communiter. Idem Joan. Monach. in cap. Generali num. 7. de elect. lib. 6. ubi firmat consuetudinem posse Ecclesie præjudicare si sit infra hominum memoriam, & sic annorum quadraginta.

In oppositum est veritas, quia si hoc cap. intelligatur de consuetudine infra quadraginta annos, esset de indubitable, contra textum in l. Habeo, ff. De Carbon. editis. Nam talis consuetudo nullo casu procedit contra Ecclesiam, sed tantum contra laicos, cap. Quæ sit long. consuet. per totum, & l. 2. ff. De aqua pluvi. arc. & notat Innoc. Host. & Joan. Andr. loc. cit. & dicitur esse supra num. 17. Ergo supervacaneum fuisse illam tollere, Nec obstat, quod consuetudo quadragenaria procedat etiam contra Ecclesiam, ut in contrario, Quoniam hoc locum non habet, si Ecclesie magnum inferat gravamen ut hic. Hodie cessat omnis difficultas, quia ut patebit infra num. 80. in constitutione Urbani in §. Præcæta quoque, differtis verbis reprobat consuetudo, & prescriptio Ecclesie præjudicialis, etiam si sit quadraginta annorum: & quamvis postea in §. Non intendimus, præservetur centenaria simpliciter, & immemorabilis in casibus ibidem exceptis: tamen quoad quadragenariam nulla sit præservatio, ut infra in Summario num. 81. & sic indubitate remanet sublata, arg. l. Præcæta in fin. C. De apostol. & l. Sancimus, C. De testam.

Ex quibus etiam constat hodie non procedere, quod ait Bellam. hic num. 1. videlicet hoc cap. non habere locum in prescriptione, quæ induci potest, etiam si sit Ecclesie onerosa, ut in Auth. Quas actiones, Cod. De sacros. Eccles. & in cap. 1. de prescrip. lib. 6. Contrarium enim liquido apparet ex memorata constitutione, quæ expressè loquitur tam de consuetudine, quam de prescriptione. Et quamvis fateor hoc perquam durum esse, cum jura omnia admittant prescriptionem quadragenariam contra Ecclesiam, ut cap. de quarta, ibi gloss. 1. & DD. cap. Ad aures, & c. Illud autem infra de prescrip. cum

sexcentis similibus : tamen ita Lex scripta est, l. Prof- pexi, ff. Qui, & d. quib. vel certe cellat legis durities ex his, que dixi supra n. 6. & 31.

Hinc etiam constat hodie non obtinere, quod Docto- res affirmant ex causa triginta annorum cum observantia subsequata prelati beneficii Apostolice intervenisse etiam contra Ecclesiam, Anchae. conf. 136. In concilio num. 2. Alexan. conf. 17. Vjsi instramento num. 8. lib. 4. & lapsis resolvit Rota, ut decis. 179. num. 1. par. 2. divers. & decis. 302. num. 7. par. 7. recentior. & coram Gregor. XV. decis. 52. num. 2. ubi in alienatione bono- rum Ecclesie triginta annos effectum sortita, & in trans- actione Put. decis. 335. num. 1. lib. 1. & in investitu- ra Rota decis. 407. num. 7. par. 4. recent. & in permuta- tione fuit decum in causa Mediolanens. rescissionis per- mutationis 10. Januarii 1597. coram Cardin. Pamphilio impressa apud Nicol. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. n. 185. & approbata in decis. 694. num. 5. par. 1. recent. & in unione beneficii liberi ad beneficium juris patronatus, que est valde prejudicialis Ecclesie, censuit Rota in re- cent. decis. 506. num. 2. & 3. par. 2. Quod procedit sine beneficii Apostolice fuerit reservatum, seu emuncia- tum live non secundum communem opinionem, de qua testatur Felin. in c. Albericus num. 4. de testib. & quam multoties probavit Rot. Put. d. decis. 355. num. 2. lib. 1. Seraphin. decis. 1042. num. 5. Rota d. decis. 506. n. 3. par. 2. & decis. 202. num. 7. par. 7. recent. & in paxalleg. Mediolanens. rescissionis permutacionis.

Id inquam constat hodie non obtinere; quandoquidem hanc beneficii presumptionem improbat Urbana consti- tutio in his, que sunt Ecclesie prejudicialia, etiam si be- neficiatum fuerit reservatum, vel promissum, infra in Summario num. 64. Idque ob eam rationem, quia confir- mationes, approbationes, & beneficia Papae, presertim ubi agitur de prejudicio perpetuo, semper consueverunt inscriptis expediri, presertim per litteras Apostolicas, live sub plumbo, live in forma brevis sub annulo Piscatoris; ac prout si in registris Apostolicis, que fideliter custo- diuntur, non reperiantur registrata, vel non exhibeantur originalia litterarum Apostolicarum, aut transumpta juxta formam alterius Bullae ejusdem Pontificis: inde deducitur, Romanos Pontifices nunquam prejudicialia hujusmodi approbasse, vel confirmasse, aut beneficia desuper concessisse: ut patet in §. Quodque confirmationes, & in §. Minusque ind; & constat infra in Summario numer. 62. & numer. 73.

Hic enim est optimus modus probandi negativam ut firmat Paul. de Castro in Auth. Si quis in aliquo in fin. C. de edendo, & Ripa in cap. Cum Ecclesia Satriana num. 82. de caus. possess. & propriis. Ideoque ex registro de- nunciacionum probatur sufficienter denunciacionem non fuisse factam, ut ex facto respondit Bart. conf. 81. Martinus Formiconis num. 2. vers. Ista autem negativa lib. 1. Et si- militer si in libro, in quo collationes consueverunt regis- trari, non appareat collatio, ex hoc probatur conclusio- nem possessorem esse intrusum, seu titulum non habere, ut voluit Felin. in c. Illud. num. 7. circa fin. vers. Et idem si forte probatoris de presump. & Ripa loc. cit. Et quamvis ex lapsu temporis annorum triginta cum observantia pre- summatu solemnitatis, seu beneficiatum Superioris, etiam ubi agitur de magno prejudicio, secundum Joan. de Iwol. in c. Peruenit, & ibi gloss. 1. de emp. & vendit. Hoc tamen non impedit quin contrarium probari possit. Et probatur sufficienter eo ipso, quod beneficiatum in regis- tro non reperitur descriptum, ut singulariter declarat Fe- lin. in d. c. Illud. num. 6. vers. Secundo est advertendum, & num. 7. de presump. Quod est notatu dignum ad di- gnoscendam iustitiam predictae constitutionis.

Circa secundum, an hoc capitulum improbens consue- tudinem Ecclesie onerosam comprehendat immemorabi- lem, Joan. Monach. in c. Generali numer. 7. de elect. lib. 6. tenet consuetudinem posse Ecclesie prejudicare si sit supra hominum memoriam, quia habet vim statuti, ut l. Hoc jure, §. Ductus aqua, ff. de aqua quotidiana, & ostiva. Similiter Bald. in c. 1. in princ. 6. col. vers. Quaro quanto tempore, qui feud. dar. poss. tenet consuetudinem cujus initii non est memoria, validam esse, licet sit Ec- clesie onerosa. Idemque firmat Card. in Clem. 2. in 8. qu. de reb. Eccles. non alien. & Dec. hic num. 5.

Sed contrarium magis probatur Collectario hic num. 3. circa fin. ubi ait, sententiam Joan. Monach. stare non posse per ea, que notantur in c. 1. infra de his, que sunt a major. par. cap. 8. in c. Cum causa de re judicat. Hinc posterior opinio reperitur hodie approbata in consti- tutione Urbana in §. Nec non reliqua, ubi generaliter de- claratur irrita, & ad cautelam cassantur quaecumque pre- judicialia non tantum Sedi Apostolice, sed etiam Eccle- sie inferioribus, & Ecclesiasticis personis, earumque bonis,

& damnantur, revocanturque contrarie consuetudines etiam immemorabiles, ut patet infra in Summario Bulla num. 72. & num. 74. Unde non oblat, quod immemorabilis ha- beat vim tituli, seu privilegii d. §. Ductus aqua, quoniam hoc non procedit, ubi talis consuetudo est a jure repro- bata; ut in casu presentis, tunc enim nec vim privilegii, nec vim aliquam habet, nisi Philipp. Franc. in cap. 1. in 2. not. vers. Ivo. tradit Holt. de consuet. lib. 6. & Put. decis. 466. num. 4. lib. 2. quibus adde Felin. in c. Cuius ex officio num. 13. vers. Secundo dico de prescrip. ubi pluri- bus offendit titulum privilegii non probari ex cursu tem- poris immemorabilis, quando versamur in materia, in qua non est verisimile, ut Papa aliquem privilegiaverit; quia potius privilegia, que adeo deviant ab honestate, presu- mi falsa, vel subreptitia, ut idem dicit in cap. 2. numer. 16. vers. Stillas Curia de rescript.

Ceterum adverte, quia in eadem constitutione, in §. Non intendimus. Pontifex declarat se non intendere im- memorabilem tollere, nisi in casibus, in quibus per sacros Canones, seu Concilia universalia, vel constitutiones, aut dispositiones Apostolicas illa reprobatur, vel illi derogatur aut alias de jure illa non suffragatur; ut infra in summa- rio num. 81. Et ita etiam limitant opinionem suam Car- dinalis, & Dec. locis citatis, dicentes immemorabilia Episcopis onerosam valere, nisi sit expresse reprobata in aliquo casu particulari. Quamobrem dicta constitutio, qua parte immemorabilem improbat, forte parum, aut nihil opera- tur, cum potius se restringat ad terminos Juris com- munitatis.

Illud tamen admonendi sumus, quod in illis casibus in quibus immemorabile consuetudo reperitur a Jure reprobata: hodie sustineri non potest, etiam si cum ipsa concurrat fama Privilegii Apostolice; cum Bulla Urbani in paxalleg. §. Nec non reliqua, sustulerit immemorabilem etiam cum fama Privilegii.

Quamobrem etsi Laicus sit incapax juris conferendi, capite Si quis deinceps, capite Per Laicos & capite Laici 16. questione 7. adeo ut neque ex conditione adjecta in limine fundacionis illud possit acquirere, ut per Lampert. de Jure Patronatus 1. par. quest. 9. art. 1. num. 70. 96. & 105. neque ex immemorabili consuetudine, ut firmat Roch. de Curt. in capite fin. hoc titulo, sect. 5. num. 44. Lambert. d. tract. in 3. par. lib. 2. quest. 1. art. 12. Seraph. decis. 1382. num. 3. tamen de Jure communi immemorabilia suffragatur, si fama Privilegii concurrat. Felin. in capite Causam qua a num. 2. de prescript. & in capite Cuius contingat, num. 4. & 5. de foro competenti. Probus ad Monachum in capite Nullus, num. 3. de tempore Ordinacionis lib. 6. Aufser. de potestate secularium super Ecclesie regul. 2. num. 25. Bald. de prescrip. 1. par. 5. partis principalis quest. 7. a num. 16. Crescent. decis. 1. num. 2. de decim. Put. decis. 365. lib. 1. Similiter quamvis Laici sint deci- marum incapaces nec ullo tempore possint illas prescribere, d. c. Causam qua de prescript. Rebuti. de decim. quest. 10. tamen possunt de Jure communi si cum immemorabili con- currat fama Privilegii, ut resolvit Rota decis. 215. parte 2. diversor. & in recent. decis. 698. num. 2. parte 3. dec. 555. num. 1. par. 4. decis. 22. num. 14. & decis. 56. num. 1. part. 7. Et eodem modo si Jus Commune spectetur, Laico immemorabilis possessio suffragatur ad nomi- nandum Capellanos amovibiles in Parochialibus Ecclesiis, quando fama Privilegii concurrat. Bald. d. questione 7. Antonius Gabriel. conclusio prima de prescrip. d. num. 16.

At hac omnia cessant post Constitutionem Urbani VIII. quia in his que sunt prejudicialia Ecclesie, dicta Constitutio improbat & annullat consuetudines & prescripciones: etiam si sint immemorabiles & cum preterita fama Privilegii Apostolice idque ob eam rationem, quia cum Privilegia hujusmodi consueverint in scriptis expediri: probatur negativam, eo ipso quod in registris Apostolicis non reperiantur registrata aut non exhibentur originalia vel transumpta; & mens Romanorum Pontificum semper fuit, hujusmodi prejudicialia consuetudines nunquam approbandi seu confirmandi: nisi de preterita approbatione, vel confirmatione Apostolica constiterit ex predictis registris, aut originalibus, vel transumptis, ut in §. Nec non reliqua, & patet infra in Summario num. 73. Hoc enim modo sufficienter probatur negativam, ut dixi supra num. 47. & 48.

Porro cum ad Romani Pontificis officium spectet Eccle- siarum indemitati consulere, c. Que in Ecclesiarum su- pra de conscrip. c. 3. infra de arbit. libertatem, immuni- tatemque Ecclesiasticam tueri, cap. 1. de immunit. Ec- clesiastic. lib. 6. & consuetudines Ecclesie prejudicialia, ac perniciosas extirpare, ut ex hoc textu norant Anchae. in primo not. Cardin. & Decius uterque in 2. not. Hinc pro- vidit san. mem. Urbanus VIII. constitutionem editit die 5. Junii 1641. incipit, Romanus Pontifex, quam per partes singulas compendiose hic referendam duxi, ut alia esse

possit, cum sit de materia admodum gravi, & quotidie in praxi occurrente.

Dividitur ergo haec constitutio in 8. partes. In prima narrat causam constitutionis, nempe quod aliqui Legati & Nuntii, alique Sedi Apostolice ministri, Gubernatores, ac officiales Camerae, nec non Barones, & feudatarii pre- ter vel contra facultates sibi concessas, aliqua Sedi Aposto- licae, ac jurisdictioni vel immunitati, seu libertati Eccle- siasticae Ecclesie, ac personis Ecclesiasticis, earumque bonis & juribus prejudicialia fecerunt, seu tolerarunt. Quoque gratia & inviolitute bonorum etiam jurisdic- tionum ad Romanam vel inferiores Ecclesias spectantium ad certas vias, seu lineas facte longius proponuntur vel perpetuantur, cum tamen Legati, & alii predicti sine special. Papae mandato nulla hujusmodi prejudicialia unquam tacite vel expresse facere potuerint, nec Romanis Pontificibus illa innovent, saltem cum suis circumstantiis. Beneficia vero Apostolica, maxime ubi agitur de prejudicio perpetuo, semper consueverint in scriptis expediri, adeo ut si in registris Apostolicis non reperiantur, aut non exhibeantur originalia; vel transumpta juxta formam alterius constitutionibus ejusdem Urbani, edita die prima Junii 1635. inde deducatur Romanos Pontifices nunquam super his beneficiis concessisse. Cum presertim publicetur quotannis Bulla in die Cense Domini pro impugnan- dis & evitandis hujusmodi prejudicialibus que propterea fuerunt ac sunt ipso jure nulla.

In secunda parte ibi, nihilominus ad abundantiore cau- telam reprobatur & damnatur; & eo ipso nulla esse declarat omnia & singula acta, Decreta, & Indulta & declarationes, con- cordia & pacta etiam nomine Sedi Apostolice inita alienationesque Officiorum ac jurium ejusdem Sedi Ecclesiarum- que inferiorum & quascumque alias dispositiones Romanae seu quibusvis alius Ecclesie ac personis Ecclesiasticis, seu Juris- dictioni vel immunitati aut libertati Ecclesiasticae quomodo- libet prejudicialia a legatis & aliis ante dictis quomodo- que emanata: etiam per viam declarationis vel Consti- tutionis ac sub reservatione vel promissione beneficii Apostolice, etiam in scriptis expeditur, adeo ut quaecumque causa, etiam transacionis vel pacis universalis, etiam sub preterito quod Bulla Apostolice non sint pu- blicatae vel usui receptae aut contrario usu abrogatae, etiam in permitendo editionem librorum; ut presertim prejudi- cialium seu contentium opinionem damnatae vel minus legitime Constitutionum Apostolicarum interpretationes; vel contra disciplinam Ecclesiasticam.

In tertia parte ibi, Molestias quoque, damnatur & reprobatur & nulla esse declarat in specie prejudicialia infra scripta. Primo scilicet molestias & impedimenta Legatis & Ministris Apostolicis per quoscumque illata in denegando ingressum in Provinciam; vel eorum familiares impediendo ac eos expellendo. Secundo & locis per se personis Ecclesiasticis onerum super fructibus per Laicos vel alios quos- cumque bonis seu fructibus per Laicos vel alios quos- cumque sine Apostolica autoritate imposita & exacta etiam a sponte contribuentibus. Tertio, molestias, carce- rationes & atrenata quaecumque a quibusvis Laicis contra personas Ecclesiasticas vel Ecclesias, vel earum bona live jura etiam per tempus immemorabile: etiam cum forma Privilegii executioni demandata. Quarto transgressiones Canonum, Constitutionum Apostolicarum & Generalium Conciliorum in prejudicium Sedi Apostolice live Juris- dictionis vel immunitatis aut libertatis Ecclesiasticae seu Ecclesiarum earumque bonorum seu fructuum: etiam ut

premittitur effectum fortitas. Quinto prorogationes & per- petuationes gratiarum & investiturarum ad certas vias vel tempus jam elapsum: item pignorum, venditionum cum pacto redimendi aliarumque dispositionum de bonis etiam feudatilibus ac juribus Sedi Apostolice ac inferiorum Eccle- siarum quocumque tempore executioni demandatas.

In quarta parte ibi nec non reliqua, generaliter damnatur & irrita esse declarat omnia quocumque & quascumque Sedi Apostolice vel Jurisdictioni, immunitati vel libertati Ecclesiasticae seu Ecclesie vel personis Ecclesiasticis: earum juribus, bonis & fructibus quomodolibet prejudicialia cum omnibus inde secutis: adjectis illa non fuisse convalidata etiam ex immemorabili tempore cum fama Privilegii Aposto- lici, juncti etiam scientia & permissione Romanorum Pontificum. Nec inde aliquam presumptionem beneficii Aposto- lici neque aliquam bonam fidem, possessionem aut prescrip- tionem induci posse, nisi de approbatione appareat ex regis- tris Apostolicis: quominus fuisse quot annis reprobatam in Bulla Cense Domini. Et ad cautelam illa reprobatur & damnatur declaraturque beneficia Apostolica semper fuisse de- negata; & quatenus opus foret, eadem prejudicialia revocari cassari & annullari cum consuetudinibus etiam immemora- bilibus & forma Privilegii, quas illicitas irrationabilesque declarat; Sedemque Apostolicam & inferiores Ecclesias ac Personas Ecclesiasticas, in integrum restituunt.

In quinta parte ibi in super, quia quandoque per Mi- nistrorum incuriam in provisionibus Cathedralibus narratur & admittitur presentatio, nominatio vel supplicatio: licet de jure partium non constet; & quandoque nonnulla Decreta in provisionibus Ecclesiarum apponi solita, narrantur per obitum expirasse; cum tamen persolvere debent quousque fuerit adimpleta; quandoque vero in indultis & privilegiis omittuntur littere, quibus imperantes ex his se obligant ad tuendam immunitatem ac libertatem Ecclesiasticam; & quandoque in expeditionibus gratis narrantur facta in vim concordatorum cum Sede Apostolica intorum: que tamen expirant; declarat hujusmodi narrationes & admissiones erroneas ac minime prejudiciales.

In sexta parte ibi statutumque ultimum, declarat & de- cernit ultimum statutum Ecclesiarum, locorum Jurisdic- tionum, gratiarum & concessionum, iurum Apostolicis Sedi & inferiorum Ecclesiarum, non esse attendendum ubi de antecessoribus contrario statu, modo vel forma premissis constat.

In septima parte ibi Quatenus prohibet quibuscumque etiam regularibus interpretationem tam hujus Constitutionis quam gratiarum ac dispositionum Apostolicarum in favorem supremorum Principum sub pena excommunicationis late sententis ac nullitatis gerendorum declarationemque sibi ac successoribus reservat & ante declarationem vult Bullam hanc ad litteram esse intelligendam.

In octava parte ibi presentibus quoque, ponit clausulas executivas & remover obstatula: derogans contrariis & in specie regulis de jure quæsitis non tollendo & consuetudini live prescriptioni etiam quadraginta annorum & immemora- bili & cum forma Privilegii, cum clausula sublati & Decreto irritatis. Presertim tamen declarationes in Romana Curia factas per Rotam vel Camera aut alios a Papa specialiter deputatos. Item presertim centenariam prescriptionem con- currentibus de jure requisitis & immemorabilem nisi in casibus in quibus per Sacros Canones seu Concilia universalia vel Constitutiones Apostolicas illa reprobatur, seu illi dero- gatur aut alias de jure illa non suffragatur: firmam tamen remanente Bulla Cense Domini.

Superest igitur, ut in visitatione nullatenus possint causae ordinatae cognosci, & deliniri.

35 Tertio idem iudicatur, quia Jure Communi inspecto non licebat Episcopo in loco exempto tribunal erigere, aut jurisdictionem exercere, c. *Luminoso* 18. qu. 2. cap. *Cum Episcopus*, ubi glossa in veris. *Non exempto de officio in 6. Concilium* verò, ut in iisdem locis Ecclesiasticam disciplinam conservaret, ac retineret concessit Episcopo jus visitandi tanquam Sedis Apostolicae delegatus iuxta d. c. 2. *sess. 7. & d. c. 9. sess. 24.* Unde reliqua jurisdictione ordinata remanet salva inferioribus Prelatis, utpote illis non adempta decretis Concilii, l. *Practica* in fine, c. *De appellat.* Et est textus in c. *Practica*, §. *Quo si contra 16. quest. 1.* Quod si Episcopi in visitatione possent causas ordinarias definire Concilium non nudum jus visitandi, sed ordinariam quoque jurisdictionem eidem tribuisset, esset enim in eorum facultate causas omnes decidere in visitatione in fraudem privilegii exemptionis contra text. in cap. *Quanto*, ubi glossa notat in veris. *Praxidem infra de privilegio.*

36 Quarto Episcopus debet visitationem quam celerimè absolvere, ne inutilibus sumptibus cuiquam gravis onerosusve sit, ut statuitur in c. 3. *sess. 24.* ibi: *Studeant quam celerimè, debita tamen cum diligentia visitationem ipsam absolvere, & in Concilio Toletano cap. 4. quod refertur in cap. Inter cetera 10. qu. 3. de cetero ut Episcopus Dioecesim visitans non amplius quam una die per unamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. Sed causas ordinarias debet Episcopus, ac iudex matura deliberatione examinare, & sententias non nimia festinatione, ac precipitanter ferre, cap. *Cum ex litteris infra de in integr. restit. Clem. Pastoralis.* §. *Verum de re iudic.* & debent saltem procedere termini substantiales, *Castad. de off. 8. de refer. Rota decis. 1278. par. 3. divers.* Imò satis est ut causa infra biennium à die mortis litis terminetur, iuxta cap. 20. *sess. 24.* Unde ex hac contraria procedendi ratione in visitatione, atque in causis ordinariis manifestè apparet causas ordinarias non esse in visitatione cognoscendas.*

39 Quinto, speciale est id criminibus notoriis cum Episcopus est negligens, ut Archiepiscopus visitans Provinciam possit de his criminibus cognoscere & penas ordinarias imponere, cap. *Romana* §. *Sanè*, veris. *Notoria verò crimina de appellat.* in 6. Ergo in contrarium est Jus Commune, l. *jus singulare, ff. De legib.*

40 Sexto, hæc opinio satis probatur in d. §. *Sanè*, ubi Prelatus in visitatione jubetur, ea quæ ad ejus officium spectant, absque coactione & exactione qualibet juramenti ad emendationem per salubria monita nunc levia, nunc aspera, iuxta datam à Deo prudentiam diligenter intendere.

Septimo, idem videtur probari decreto cap. 6. *sess. 25.* Concilii Tridentini, ubi constituitur, differentia, an Episcopus visite capitula Ecclesiarum exempta, an verò procedat extra visitationem. Et in visitatione quidem dicitur posse solus procedere, extra visitationem verò non nisi adhibitis duobus de capitulo. Et Sacra Congregatio ejusdem Concilii interpretes jam declaravit Episcopum in visitatione capituli posse solum crimen aliquod corrigere, & punire: non tamen penam ordinariam, sed eam potius, quæ morum emendationem respiciat. Quod si compilato processu formato iudicio; prout juris fuerit contra aliquam capitularem in visitatione Episcopus procedere voluerit, servan-

dam esse formam traditam cap. 6. *sess. 25.* ut non solus, sed adhibitis deputatis procedat. Pater igitur idem esse in visitatione procedere iuris ordine servato, & extra visitationem causas cognoscere.

Octavo, pro hac sententia est textus expressus in cap. *In singulis*, §. *Ordinetur infra de statu Monach.* ubi Concilium generale precipit, ut in capitulis Provincialibus regularium deputentur religiosæ personæ, quæ singulas Abbatias ejusdem regni, seu Provinciarum nobis solum Monachorum; sed etiam Monialium tanquam delegati autoritate illius constitutionis studeant visitare, corrigentes & reformantes, quæ correctis & reformationis officio videntur indigere. Et mox subdit: *Ita quod si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendam, denuncient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicam Sedis examen.* Ex quibus verbis patet Visitatores non posse beneficiis privare. Nec mirum; quia causa hæc privationis est ordinaria, & iudicalem requirit indaginem, ut dictum est supra num. 20. Atque ita per textum in d. c. *in singulis*, firmant Innoc. Host. Joan. Andr. Butr. Card. & alii plures, quos citavi supra num. 18. Et ad hæc decretalem, & ad alia jura, quæ videntur tribuere Visitatoribus potestatem amovendi à beneficio respondeo, ut dixi supra numer. 16.

Nono, hoc tenet Joan. Andr. inter conf. Feder. de Sen. conf. 2. 2. col. 1. sub. num. 1. veris. *Ad hoc respondens ubi consultit Visitatores ordinarios à Capitulo Provinciali Monachorum Ordinis S. Benedicti posse quidem visitare Monasteria Monialium habitus nigri, sed absque, inquit, quod tribunal teneant vel judicialiter cognoscant, est enim ipsorum officium absque iudiciorum strepitu intendere & galari disciplinam, & reformationis ordinem.* Quod probat etiam Joan. de Imola in c. 1. *de cens. in 6.* ubi ait, Visitatores non posse procedere judicialiter per viam fori contentiosi penitentialis, & videtur esse ibi aperta decisio Innoc. in veris. *visitatis ibi: Visitare intellige etiam in datis causis consignandis fueris in fronte, vel conserandis, Ecclesias, vel pro quocumque alio negotio communi, & c. Secus autem si pro causis expediendis ear.* Sentit ergo Innocentius Episcopum; dum causas cognoscit, & expedit, non censeri visitare, ac propterea eidem non debet procuracionem, & sequitur ibidem Anchar. num. 4. veris. *Secus*; secundum Innocentium, si vadit pro causis expediendis.

Ultimo, etiam nonnulli recentiores contrarium fenserint in hac sententiam videtur sapius respondisse Sacra Congregatio Concilii: nam olim à Capitulo Segobicensi consulta, An; & ad quæ genera penarum possit Episcopus se extendere in visitatione; & ad penam ordinariam de hinc procedere; respondit posse imponere penas non quidem ordinarias, sed eas tantum, quæ morum correctionem & emendationem respiciunt. Et Archidiacono Juvenacensi postulanti, an Episcopus in visitatione possit causas ordinarias cognoscere; respondit causas ordinarias extra visitationem esse cognoscendas. Ac demum die 1. Februarii 1607. præcepit Episcopo Tornacensi, ut in visitatione Collegiæ Ecclesiæ exemptæ contineret se intra limites notissimos visitationis, ita ut neque ad speciale inquisitionem descenderet; nec processum conferret, nec sententias ferret; sed in his, quæ morum correctionem, atque emendationem respiciunt, sine iudicii strepitu decerneret.

DE CONSUETUDINE.

Gregorius in registro.

CAPUT I.

Consuetudines quæ Ecclesiis gravamen inducere dignoscuntur, nostra nos des et consideratione remittere.

SUMMARIUM.

- 1 Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis seu eis onerosa, non tenet & num. 3.
- 2 Et de suis revocari debet, num. 4.
- 3 Remittere verbum quid importet.
- 4 Consuetudo ut sit servanda, debet esse rationalis & Religioni conveniens.

- 6 Consuetudo Ecclesiæ præjudicialis ratione caret & num. 33.
- 7 Statutum inferens gravamen Ecclesiis, non valet: etiam si sit legatum de latere, num. 9.
- 8 Consuetudo & Statutum non differunt, nisi sicut tacitum & expressum.
- 10 Consuetudo ut dicatur Ecclesiis onerosa, non sufficit: qualescumque præjudicium; sed requiritur magna.
- 11 Quod iudicis arbitrio relinquatur.
- 12 Et quid post Bullam Urbani VIII. num. 21. & sequentibus.
- 13 Læso enormis vel magna iudicatur iudicis arbitrio.
- 14 Ecclesia tenetur tolerare incommoda non multum ludentia propter Consuetudinis auctoritatem.
- 15 A Consuetudine sine magna causa non est recedendum.
- 16 Minima seu modica in remediis ordinariis attenduntur.
- 17 Fallit propter auctoritatem Consuetudinis.
- 18 Consuetudo quæ Parochus tenetur suis Parochianis in Paschate dare Agnum Paschalem vel postum, aut certâ die candelas de cera alba, an valeat & num. 18.
- 19 Et quid in Consuetudine quæ Plebanus dare debet civilibet Parochianorum certis libris carnis porcina ante solationem decimarum.
- 20 Modica præjudicia non magnopere curat Lex.
- 21 Fallit; si dispositio concepta sit verbis universalibus & num. seqq.
- 22 Verba universalis comprehendunt etiam minima.
- 23 Constitutio loquens per verba universalis & geminata, non recipit interpretationem restrictivam à Jure communi.
- 24 Consuetudo gravans Clericos eorumque bona Patrimonialia, an sit nulla & numeris sequentibus.
- 25 Et quid post Bullam Urbani VIII. num. 31.
- 26 Bona patrimonialia Clericorum, an gaudeant Privilegio honorum Ecclesiæ.
- 27 Præscriptio in bonis Patrimonialibus Clericorum, de Jure communi currit sicut in bonis laicalibus.
- 28 Et quid post Bullam Urbani VIII. & num. 3.
- 29 Consuetudo ut Clericus restitui possit de fructibus sine præbenda percipiendis, post ejus obitum usque ad annum valida est.
- 30 Restitutio in integrum non datur Clerico ratione læsionis in bonis patrimonialibus; vel in redditibus Ecclesiarum ei debitis.
- 31 Consuetudines Ecclesiæ præjudiciales per hoc caput sublata: quæ sunt & numeris sequentibus usque ad numerum 58.
- 32 Quid si Consuetudo sit inter Laicos, num. 33.
- 33 Et quid si præjudicet Ecclesiæ aliter quam respectu immunitatis aut libertatis Ecclesiasticæ, num. 34.
- 34 Et quid in consuetudine interpretativa, num. 35.
- 35 Et quid in consuetudine inductiva, decem vel viginti annorum, num. 37. & 42.
- 36 Et quid in centenaria, num. 40.
- 37 Et quid in quadragenaria, num. 41.
- 38 Et quid in immemorabili, num. 48.
- 39 Et quid si cum immemorabili concurrat fama Privilegii, num. 52.
- 40 Consuetudo multum gravans Ecclesiam, est nutritiva peccati & irreversibilis.
- 41 Consuetudo interpretativa non censetur sublata per Statutum tollens consuetudinem.
- 42 Consuetudo interpretativa favorabilior est quam inductiva & sufficit probare observantiam sine præscriptione.
- 43 Consuetudo minoris temporis, quam annorum quadraginta contra Ecclesiam non procedit & num. 42.
- 44 Et quid si consuetudo non sit specialiter contra Ecclesiam, sed generaliter contra omnes.
- 45 Consuetudo Laicorum non potest Clericos obstringere.
- 46 Centenaria consuetudo vel præscriptio procedit etiam contra Ecclesiam Romanam concurrentibus de Jure requisitis.
- 47 Consuetudo vel præscriptio quadragenaria obtinet contra Ecclesiam & num. 44.
- 48 Nisi magnum illi esset præjudicium.
- 49 Beneficentiam Apostolicam ex curia triginta annorum cum observantia præsumitur, præsumitur etiam contra Ecclesiam de Jure communi.
- 50 Sive fuerit referatam, sive non.
- 51 Sicut post Bullam Urbani VIII.
- 52 Negativa sufficienter probatur ex registro, in quo dis-

- 53 postio de qua agitur non referitur descriptio. Ibidem.
- 54 Beneficentiam quamvis præsumatur ex observantia triginta annorum, etiam ubi agitur de magno præjudicio: tamen ex registro probari potest non intervensisse.
- 55 Immemorabilis potest Ecclesiis præjudicare, quia habet vim tituli.
- 56 Contrarium.
- 57 Declaratur num. 52.
- 58 Immemorabilis non habet vim Privilegii, quando est à Jure reprobatum vel quando est in materia, in qua non est verisimile ut Papa aliquem privilegiaverit.
- 59 Immemorabilis consuetudo vel præscriptio præjudicialis Ecclesiæ, quibus casibus tollatur per Constitutionem Urbani VIII.
- 60 Immemorabilis à Jure reprobatum non sustinetur post Bullam Urbani VIII. etiam concurrente fama Privilegii Apostolici.
- 61 Laicus est incapax juris conferendi, etiam ex conditione in limine fundationis vel ex immemorabili: nisi fama Privilegii concurrat.
- 62 Item nullo unquam tempore potest præscribere Jus demandandi, nisi concurrente fama Privilegii.
- 63 Item nec per immemorabile acquiritur Jus nominandi Cappellanos amovibiles in Parochialibus Ecclesiis, nisi cum prædicta fama.
- 64 Secus post Bullam Urbani VIII.
- 65 Papa Officium est Ecclesiarum idemnitatis consulere & perniciosas consuetudines extirpare.
- 66 Constitutio Urbani VIII. improbat & cassans quascumque præjudicialia Sedi Apostolica vel Jurisdictioni, immunitati aut libertati Ecclesiasticæ, Ecclesiis & personis Ecclesiasticis; earumque bonis ac juribus per partes refertur & num. seqq. usque in fin.
- 67 Legati, Ministri Apostolici & feudatarii sine speciali Mandato Papa, non possunt quidem præjudicare Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis sacre seu tolerare.
- 68 Bulla Cane Domini publicatur quot annis ad damnanda & evitanda Ecclesiis & personis Ecclesiasticis præjudicialia cum eorum usus & observantia etiam immemorabilibus & num. 74.
- 69 Constitutionibus Apostolicis ad tollenda Ecclesiis præjudicialia obici non potest, quod non sint publicata vel usa recepta.
- 70 Libri continentes opiniones damnatas vel minus legitimas Bullarum interpretationes: etiam permissu Legatorum editi, non sunt attendendi.
- 71 Molestie Legatis & Nunciis illatae in denegando ingressum in Provinciam; vel eorum facultates impediendo ac eos expellendo, damnantur.
- 72 Collecta Ecclesiæ ac personis Ecclesiasticis earumque bonis sine Apostolica autoritate per Laicos vel alios imponi & exigi non possunt, etiam à sponte dantiis.
- 73 Læticorum attentata contra Ecclesiam ac personas Ecclesiasticas, etiam ab immemorabili & cum fama Privilegii sunt ipso jure nulla.
- 74 Inhumanitas & libertatis Ecclesiasticæ violationes generaliter improbantur & num. 72.
- 75 Et ad cautelam revocantur cum consuetudinibus etiam immemorabilibus & cum fama Privilegii, num. 74.
- 76 Inuestitura, pignorationes & alia dispositiones temporales, ac bona Sedis Apostolica vel superiorum Ecclesiarum prorogari aut perpetuari non possunt.
- 77 Immunitati Ecclesiasticæ & Ecclesiis ac personis Ecclesiasticis earumque bonis præjudicialia quacumque sunt irrita nec unquam fuerunt confirmata: etiam ex immemorabili cum fama Privilegii, scientiâ & permissione Romanorum Pontificum.
- 78 Et ad cautelam revocantur.
- 79 Et Ecclesiæ in integrum restituantur.
- 80 Enuntiativa Juris Patronatus & quædam alia per injuriam Ministrorum in expeditionibus Litterarum inserta, declarantur erronea & numeris sequentibus.
- 81 Principes Privilegia impetrantes, obligantur ex silo ad tuendam immunitatem Ecclesiasticam.
- 82 Status ultimus Ecclesiarum earumque virium non est attendendus, ubi de antecedenti contrario statu constat.
- 83 Interpretatio gratiarum & dispositionum Apostolicarum in favorem superiorum Principum, Regularium & aliorum quibuscumque interdicta est sub pena excommunicationis lætæ sententiæ.

Consuetudines. Duos habet intellectus: juxta primum & communem, hoc dicit. Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis seu eis onerosa, non tenet. Sed juxta secundum, quem Abbas dicit esse magis singularem: hoc intendit. Consuetudo inferens gravamen Ecclesiis, debet iudicis Officio tolli. Breve est & divisionem non patitur.

Nota primò ex hoc Decretali & nunquam obliuiscaris

generalem regulam in favorem Ecclesiarum, secundum Abbatem & Declium in primo notab. videlicet consuetudinem in Ecclesiis, præjudicium & gravamen iudici non posse; nam verbum remittere hic positum exponitur, id est tollere; & non secundum eas judicare, secundum Innoc. in verbo Remittere cui subscribitur Joannes Andreas & Card. ambo num. 2. vel radicibus extirpare secundum Abb. Antiq. in

tiam suam, prout hic colligunt Goffred. Host. num. 1. in vers. Quod cum. i. Jo. Andr. num. 2. in verb. Inimicit. Bald. num. 4. Butr. num. 6. Cardin. & Anchar. ambo in primo notab. & Abb. num. 6. Nam et si iudici non fiat iudex eo quod ligatores ad appellationis remedium convolverint, ut l. in majoribus, C. de appellat. tamen inferat ei aliquale præjudicium ex retractione sententiarum, arg. l. A sententia, ff. eod. tit. Præterea interretur iudicia sententiam suam tueri; quia obesse ei si deprehenderetur iniquo animo pronunciasse, e. Hoc etiam 11. quest. 6. nam licet fecisset suam & condemnaretur in veram ætimationem, l. Si filius & familia, ff. De iudic. l. 2. Cod. De pan. iudic. qui malè iudic. Quod si per imperitiam, in quantum superiori æquum & bonum videretur, ut inffit. de obligat. que est delicti. nascun. in princ. l. ult. ff. De var. & extraord. cogn. Sin autem per fordes, vel per gratiam inique iudicasset, suspensus esset per mentem ab officii executione, in ætimatione litis nihilominus condemnandus, ut in c. Atri, §. Si quis de sentent. & re iudic. lib. 6. ob quas rationes repellendus non esset iudex qui sponte se offerret ad instruendum superiorem super processu & sententiam suam defendere niteretur. Dixi, qui sponte se offerret, quia regulariter iudex non est citandus, cum ex revocatione sententiarum non inferatur ei directum & notabile præjudicium, e. Venerabilibus in princ. de sentent. excomm. lib. 6. & notat Innocen. in c. In nostra de procurat. & in c. De cetero de transact. Joan. Andr. & omnes hic teste Felin. num. 3. Ceterum hoc declaratur verum esse si iudex processerit per inquisitionem & ad instantiam partis, ut in d. e. Venerabilibus & est communis opinio, ut testatur Felin. hic num. 4. vers. Sed non est recedendum, quiddam contra scripserit Salic. in l. fin. in fine, Cod. Si reus, vel accusat. mort. fuer. Cujus motivis breviter respondet Felin. d. num. 4. Secus autem est si iudex processerit ex officio: quia debet citari, ut sententiam suam defendat. Tum quia tenet locum partis: Tum etiam quia sua interest ne postea puniatur, si compariatur processisse iniquo animo, vel per imprudentiam, ut probatur in eod. e. Venerabilibus. Secundum Abb. hic num. 6. & Felin. num. 4. & notat gloss. in c. cum speciali in ver. Coram superiore infra de appell. Alias quinque declarationes ad prædictam regulam, quod iudex non sit citandus, ponit idem Felin. d. num. 5. vers. Secunda declaratio usque ad num. 10.

Secundo, nota duas causas inficientes rescriptum ad litteras. Altera est cum impetratur super restitutione beneficii & impetrans non exprimit se per sententiam fuisse eodem beneficio privatum. Altera cum excommunicatus impetrat non facta mentione excommunicationis. Tres rationes hujus subreptionis assignat gloss. in ver. excommunicationis. Prima est, quia tacuit processum iudicis, e. Inter de re iudic. Secunda, quia tacuit vitium suum; quod si expressisset, nullas litteras obtinisset, e. interdictum agere, e. Intellectus de iudic. e. Via de excep. lib. 6. secundum Innoc. num. 2. in eod. ver. Tertia, quia ingessit se excommunicationi fidelium, propter quod puniendus est, e. Illud, §. Illud autem de Cleric. excomm. ministr. & c. Placuit 11. quest. 3. Et hinc collige duas exceptiones, quæ admittuntur contra agentem possessionis recuperandis, videlicet sententiam privationis & excommunicationis secundum Ant. de Butr. num. 4. & 5.

Tertio nota ibi, causam in rescripto super restitutione beneficii non solum esse exprimendam sententiam privationis & excommunicationis; sed etiam ipsius sententiarum causam. Non enim, ut inquit Innoc. num. 1. in ver. Sine causa, sufficit factum narrare, ut expolationem, nisi quia narret causam facti, quæ si expressa fuisset, Papa verisimiliter litteras non concessisset, ut hic & in l. 3. Cod. De adopt. Idem notat gloss. 1. dicens non sufficere in litteris Papæ feriem facti narrare, nisi causa facti adjiciatur, arg. e. Occidit 23. q. ult. & c. cum causa infra de testib. cum aliis in gloss. allegatis & consentit Joan. Andr. num. 7. in ver. admonitionis, & Card. num. 2. in 6. not. Quod procedit etiam causa verè non subit. Nam nihilominus fieri debet mentio de illa, quam præterdit visitator: præsumitur enim quis dolose feriem negotii tacere, si mentionem non faciat de causa, quam iudex præterdit, e. super eo de eohabit. Cleric. & Mulier. per Innoc. hic num. 2. in ver. Iuribus carere, & Host. num. 4. vers. Item nota, quod non sufficit, & Cardin. num. 5. in tertia oppositio, adeo ut etiam de pluribus causis faciendâ sit mentio, si plures sint, infra de offic. ordin. & in cap. Cum pro causa de sentent. excomm. secundum Goffred. hic & Host. num. 3. in ver. Sine causa, Roman. conf. 272. Commissio impetrata, in fine. Quinimo secundum Innocentium exprimendus est etiam modus facti, quando modus causam dandi, vel negandi prælati, l. Ut responsum, Cod. De transact. Nam

alter Princeps resciberet, si actum esset per viam accusationis, alter si per viam inquisitionis, arg. cap. In primis 2. qu. 1. cap. Qualiter, il. 2. de accusat. & cap. Licet de Simon. Itaque rescriptum non valet cum processus supprimitur, cap. Inter Monasterium de sent. & re iudic. secundum Host. hic num. 4. vers. Item nota quod non valet. Et ex prædictis collige notabilem theoriam, videlicet rescriptum reddi subreptitum non solum tacendo id quod est factum, sed etiam tacendo quomodo, & ex qua causa sit factum, omisso enim modi, & forme vitiat dispositionem, ut l. Qui Rome §. Flavius Hermes. ff. De verb. obligat. & cap. Pisanis de restit. spoliat. Rationem assignat Roman. & Felin. ubi supra, quia ex ea generalitate, quæ obscuritatem parit, potest Princeps facile circumveniri, l. fin. ad fin. ibi: Palsò sermone se factat. C. De dot. promiss.

Quarto nota ibi, duxerit amovendos, generalem visitatorem posse Clericos beneficiis privare propter eorum graves, & manifestos excessus iuxta, textum in c. Inventum 16. qu. 7. prout hic notant Petr. Agidius, & Abb. Antiq. num. 2. Bald. num. 3. in secundo notab. Petr. de Anchar. num. 2. in secundo notab. Anton. de Butr. in primo notab. dicens Visitatores generales datus generaliter in Ecclesiis civitatis Diocesis, habere potestatem procedendi, ut Inquisitores usque ad sententiam privationis à beneficio, & sequitur Abbas Siculus, dicens Visitatorem datum ad corrigendum posse privare beneficiis, & Felin. numer. 2. Idem firmat Feder. de Sen. conf. 55. Per Visitatores; & idem Feder. conf. 145. Joannes Episcopus in tertia col. num. 2. ubi amplius tenet Visitatorem posse deponere causas subsistente. Quod etiam tenet hic Joan. Andr. & Colledar. prout illos refert Bald. num. 6. circa finem. Quod intelligit Petr. Agidius, & Abb. dummodo Visitator sit datus à Papa, prout hic datus fuerat, ut probatur circa princ. ibi commissarius, alias fecus, ut in c. In singulis de statu Monach. & consentiunt alii prælati. Item hoc intelligit Felin. d. num. 2. dummodo visitator hoc faciat præmissa citatione, & legitime exceptionibus discussis. Et ita intelligit Federicus locis citatis.

Moventur omnes, quia nomine visitationis continetur correctio: propterea enim instituitur visitatio, ut corrigantur qui fuerint corrigendi, arg. e. Ea que, vers. Et tam in spiritualibus, & vers. Si vero Abbas infra de statu Monach. Nec possent forsan corrigi, nisi à beneficio amoverentur. Unde consequens est, ut visitator possit Clericos, & à beneficio removere etiam quos visitando reperit criminosos, ut hic, & in c. Ex litteris de excess. Prælat. in c. Ad petitionem de accusat. in c. Cum I. & A. de re iudic. & in cap. 1. de off. Vicar. lib. 6. Non obstat textus in cap. 1. de temp. ordinat. quia loquitur in oculis criminibus; textus autem noster in manifestis, ut patet ibi, Et manifestos, secundum Joan. Andr. & Butr. num. 8.

Sed tu adverte, quia et si plerique ex Doctoribus præallegatis simpliciter dicant generalem Visitatorem datum à Papa posse Clericos criminosos à beneficiis amovere; tamen hæc conclusio procedit tantum in duobus casibus.

Primus est cum visitator hoc habet in facultatibus. Quod non obscure sentit Host. hic num. 2. in ver. Amovendos, dum dicit generales visitatores non posse à beneficiis amovere, nisi sint delegati, id est nisi hoc habeant ex litteris delegationis, & ita intelligit text. in d. e. Cum I. & A. de sentent. & re iudic. & in cap. Qualiter, il. 2. de accus. prout illum declarat Cardin. hic num. 5. in prima oppositio. Idem tenet Feder. de Sen. d. conf. 145. ubi tandem concludit cum Lappo, visitatorem simpliciter datum non posse deponere, nisi in suo mandato dicatur, inquiras, & corrigas. Et consentit Imola in Clem. Attendentes in 6. col. de statu Monach. & Felin. hic num. 2. confert quod notat Joan. Andr. in c. 1. de homicid. lib. 6. dum dicit delegatum non posse aliquem privare beneficio, nisi hoc exprimat commissio ei facta, sicut fuit expressum in c. Quia diversitate de concess. præben. & in c. Cum delecti de accusat. & sequitur Cardin. post Paul. in Clem. Attendentes, §. Visitatores num. 4. in 6. questione, vers. Oppono ad hoc, & vers. Et ex hoc non excedit respondere de statu Monach. Et in hoc primo casu intelligo hæc decretalem, supponendum est enim Abbate S. Stephani in sua commissione habuisse hæc facultatem amovendi Clericos à beneficiis ob eorum graves, & manifestos excessus. Neque dicas hæc intellectum esse divinatium, cum de hac facultate nulla habeatur mentio in littera: observandum est enim de potestate Abbatis hic non fuisse dubitatum, sed tantummodo de subreptione litterarum, eod. quod impetrans non fecisset mentionem de causa amotionis, & excommunicationis. Unde

Unde in reliquis supponendum est Abbatem fuisse legitima potestate fultum; alioquin à beneficio amovere non potuisset, ut bene considerat Cardin. num. 5. vers. Et vult hæc solutio, ubi ait: Iste Abbas erat etiam delegatus, seu datus iudex, seu Inquisitor super hoc, & hæc vera solutio, sed divinat. Verum quod hic dicit non dispensatur de potestate Visit. sed præsupponitur quod habebat. Quando autem non est sibi tributa specialis potestas, comparari potest officiali Episcopi, qui etiam non amovet à beneficio, capit. 2. de official. Vicar. lib. 6. Hec ille. Et ita etiam potest intelligi textus in c. fin. infra de statu Monach. Idcirco enim Visitatores illi private possunt beneficiis non exemptos, quia clarè ibi hoc reperitur eis commissum.

Secundus casus, in quo Visitator potest Clericos beneficiis privare, est cum simul est visitator, & iudex; cum enim eo casu duplicem habeat potestatem, videlicet visitatoris, & iudicis; dum privat Clericum beneficio, censetur uti ea potestate per quam alius sustinetur, & sic iudicis, arg. l. 2. §. 1. vers. Perinde, ff. de iudic. & tuis theorica Bald. in l. non codicilum num. 7. Cod. De testam. ut scripsi plenius in c. Cum tempore num. 35. 38. & 39. & seq. infra de arbit. Et in proposito tenet Butr. hic numer. 8. ubi dicit visitatorem non iudicem, quamvis generaliter datum à Papa non posse deponere; secus si sit Visitator iudex delegatus. Itaque si visitator sit etiam iudex delegatus, potest procedere ad sententiam privationis: intelligi si hoc habeat in commissione. Atque ita hic casus coincidit cum primo, Sin autem sit ordinarius; tunc absolute potest, servatis tamen servandis, amovere Clericos à beneficio, etiam in visitatione, & actus sustinetur in radice ordinariæ jurisdictionis, licet non debeat, cum teneatur visitationem celeriter absolvere, ut dicam infra num. 36. Sed extra hos duos casus constituenda est regula in contrarium, videlicet generalem visitatorem non posse quemquam à beneficio amovere. Quod tenent hic Innoc. num. 1. Host. n. 2. Joan. Andr. num. 5. omnes in ver. Amovendos. Bald. num. 6. dicens cum Innocentio generales Visitatores posse inquirere, & referre, sed non privare; allegat simile in fin. ff. De off. Præf. vigil. & l. Silet, ff. De off. Proconsul. Idem firmant Lap. Feder. de Sen. Card. Imol. & Felin. supracitati num. 14. latè idem Card. post Paul. de Eleazar. in Clem. Attendentes, §. Visitatores numer. 4. in 6. questione de statu Monach. ubi tandem concludit pro hac parte.

Fundatur principaliter hæc opinio secundum omnes in c. In singulis, §. Ordinantur, vers. Ita quod si rectorem de statu Monach. ubi est expressum visitatores non posse penitus ab administratione amovere, sed debere Episcopo denunciare, ut amoveat. Nec refert, quod ille textus non procedat in Visitatoribus datus à Papa, sed ab aliis dumtaxat, ut hic dicunt Petr. Agid. & Abb. supracitati num. 14. Quoniam hæc differentia non probat jure, ut inquit Cardin. hic num. 5. vers. Sed hæc diversitas inter datum à Papa. Quinimo si bene advertatur, ille textus loquitur in Visitatore Apostolice auctoritate delegato, ut indicat littera ibi, vice nostra iudicant visitare, ubi gloss. exponit verba illa, vice nostra, id est tanquam delegati auctoritate illius constitutionis, & Host. num. 1. in eod. ver. Tanquam delegati à nobis.

Deinde fundatur hæc opinio, quia privatio beneficii est pena ordinaria, quæ non imponitur, nisi pro gravissimo crimine prævia citatione in iudicio ordinario, & legitime exceptionibus discussis, cap. Inventum 16. quest. 7. & ibi Hugo, Archid. & Bellam. omnes in ver. Severitate, cap. Satis perversum & ibi gloss. unic. 56. dist. & notat hic Felin. num. 2. adeo ut privatus à iudice non servante ordinem iudicarium possit petere restitutionem tanquam spoliatas, e. Ad petitionem, ubi est restituendus foret propter iudicarium ordinem non servatum infra de accusat. & c. In primis 2. quest. 1. At Visitator non iudex non potest in visitatione cognoscere causas ordinarias, & requirentes judicalem indaginem, ut dicam plenius in questione sequenti à num. 25. usque in finem. Ergo nec potest infligere hæc penam privationis beneficii. Nec refragatur ratio Petri de Sampson, Agidii Cremonensis, & Abbatis Antiqui, quod Visitator datus à Papa sit datus ad corrigendum, & forte visitatus non possit corrigi, nisi amoveatur à beneficio. Quoniam hinc non sequitur, ut visitator possit excedere limites visitationis & correctionis, quæ sit ad penitentiam, & extra formam iudicis, ut dicam infra n. 28. & 40. usque in finem. Et visitatum alioquin incorrigibilem potest ab administratione beneficii amovere, seu à beneficio ad tempus suspendere, sed non privare titulo, seu à beneficio deponere, ut in simili notat glossa in d. e. Ad petitionem in vers. Modus probandi in fine. Suspendio enim huiusmodi fieri potest etiam extrajudicialiter, & ob oimem occultum, ut hodie sanctum est decreto Conci-

li Tridentini in c. 1. sess. 14. ut scripti plenius in cap. Ex tenore, & in c. Ad aures infra de tempor. ordinat. Non obstat, quod verbum, correctionis, etiam deponitionem continet, arg. cap. Contumaces 50. dist. & notat gloss. 1. in c. Quarenti de verbor. significatione, & Card. in d. Clem. Attendentes, §. Visitatores in 6. questione post princ. de statu Monach. Siquidem hoc procedit si subiecta materia hoc fudeat; aliis fecus, ut patet ex dicendis infra num. 28. Vel secundum Hugonem verba illa, pergrina eis communio tribuatur, non intelligitur per amotionem ab officio, & beneficio, sed per suspensionem, ut notatur in d. e. Contumaces in gloss. in vers. Neglexerint.

Et hinc forte colligi potest notabilis limitatio ad regulam superius propositam, ut scilicet contra contumaces; maxime si sint notorii, possit Visitator procedere etiam ad penam privationis, cum eo casu non sit opus procedere servata regula iudicaria. Ita singulariter post Lap. notat Cardin. loco proximo citato per d. e. Contumaces, & Si quis 81. dist. c. Eleutherius 18. qu. 2. c. Sreidum 8. qu. 1. cap. Si quis tumidus 15. quest. 7. & c. Si apud 23. quest. 5.

Quæro. An Episcopus visitans Ecclesias exemptas, vel nullius Diocesis in vim Concilii Tridentini c. 8. sess. 7. & c. 9. sess. 24. possit processus iudicialiter conicere, casualque ordinarias cognoscere, ac definire. Videtur respondendum non posse. Nam visitationum omnium precipuus scopus est sacrum, orthodoxamque doctrinam expulsi hæresibus inducere bonos mores tueri, pravos corrigere & populum cohortationibus ad religionem, patientiam, innocentiamque accendere, e. t. §. Florentinum 85. dist. c. Placuit 11. quest. 1. c. In singulis, & c. fin. de statu Monach. cap. Romana, §. Sane de conf. in 6. & habetur diversis verbis in cap. 3. sess. 24. Concilii Tridentini, §. Visitatorem autem. Hæc autem non strepitus iudicialis, sed paternis admonitionibus, & extrajudiciali correctione potius perficiuntur, ut in c. 1. sess. 13. Visitatio enim, & correctio fit ad penitentiam & extra formam iudicis, arg. e. Si homo 27. qu. 1. & c. Cum beatus 45. dist. & notat gloss. in cap. Ad nostram in vers. Minus infra de appellat. quam sequuntur ibi Tancred. & Vincent. Hostiens. in fin. Anchar. num. 4. Abb. num. 7. & alii communiter. Idem dicit Calder. conf. 453. aliis 11. vers. Nam visitatio. Unde ex fine huiusmodi factus probatur in visitatione non esse iudicialiter procedendum.

Secundo idem probatur, quia in his ubi de visitatione & morum correctione agitur, non admittitur appellatio ad effectum suspensivum, nisi modus excedatur, e. Licet ubi gloss. 1. & fin. & c. Irrefragabili de offic. ordin. d. c. Ad nostram, ubi Innoc. & omnes notant, de appellat. & hodie statutum est decreto cap. 10. sess. 24. ejusdem Concilii. Sed in causis ordinariis admittitur appellatio ad utrumque effectum devolutivum & suspensivum, iuxta c. 1. sess. 13. & cap. 20. sess. 24. etiam in visitatione Diocesis cognoscantur, ut sæpius censuit S. Congregatio. Ergo dum Episcopus hæc causas iudicialiter cognoscit, excedit modum visitationis, atque transgreditur limites suæ facultatis, quia extra visitationem nullam habet jurisdictionem in locis nullius Diocesis, ut patet ex decreto d. c. 9. sess. 24. & sæpius fuit resolutum.

Et confirmatur, quia aut à sententia definitiva Visitatoris datur appellatio, aut non datur. Si dixeris dari appellatorem, hoc est contra decretum Concilii in d. c. 10. & iura proxime citata, quibus interdicitur appellatio in causis visitationum. Item sic nullus esset fructus visitationis, quia decreta omnia per appellationem suspenderentur. Si dixeris non dari, hoc est contra d. c. 1. sess. 13. & d. c. 20. sess. 24. & contra omnia iura, quæ dicunt à sententia definitiva, vel definitive vim habere posse appellari ad utrumque effectum suspensivum & devolutivum, cap. De appellationibus, e. Dilectus, & c. Ut debitis, de appellat. & cap. Romana eod. ut lib. 6. cum mult. simi. Item esset in facultate Visitatoris cognoscendo, & definiendo in visitatione causas ordinarias præterire omnibus liganibus remedium appellationis, quod ad innocentie præjudicium iura instruerent, ut in d. cap. 1. sess. 13. & ad corrigendam iudicantium iniquitatem, vel imperitiam, ut in l. 1. ff. De appellat. & tamen ut inquit Feder. de Sen. conf. 55. Per Visitatores num. 1. vers. Sed certum est quomodocumque & qualitercumque Papa mandet per Visitatores procedi si simpliciter, si de plano, & sine strepitu & figura iudicis, si præcisè scribat, semper legitime definitiones sunt salve, e. Ex parte, ff. De offic. deleg. Clem. Pastoralis in fine de re iudic. & l. Sape, ff. De verbor. obligat. Plurimum enim claudicaret iudicium si audiretur immutatio, & non defensio, quæ à jure provenit naturalis, & quam iudici si Principi tollere non licet, ut in d. Clem. Pastoralis, & c. Cum inter de excep.

de decreto Concilii Tridentini sess. 14. cap. 10. statuitur, ut regula beneficia in titulum regularibus providendi conferantur...

Aut Monasterium non datur in commendam, sed in titulum & hoc casu separatio mente Abbatis à Conventuali fieri non debet...

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

Asporalis Officii nobis divinis commissi partes esse cognoscimus, ut Religiosorum virorum in humilitatis spiritu sub jure Religionis...

Monachorum vitam & mores cateraque instituta regulari spectantia se ingereret: nihilominus idem commendatariis passim & imprime prefatus Alex. Donhoff in vna litterarum apostolicarum super eorundem Monasteriorum cura...

DE RESCRIPTIS.

Idem Innocentius III. Episcopo Imolen.

CAPUT XXVI.

Dilectus filius Abbas sancti Stephani Bononn. nobis per suas litteras intimavit, quod cum ipse (cui visitationis officium in civitate ac Diocesi Bononn. commissum) B. & A. Presbiteros ab Ecclesiis suis...

SUMMARIUM.

- Rescriptum super restitutione beneficii non valet tunc causa excommunicationis & privationis impetrantis & num. 7.
Index admitti debet ad defendendam sententiam suam.
Judicio etsi non fiat injuria per appellacionem; fit tamen aliquale praedictum ex retractatione sententiae.

Dilectus. Il primo. Rescriptum impetratum super restitutione beneficii non valet, si de causa excommunicationis & amonitionis impetrantis mentionem non faciat...

eodem verbo & Hostien. num. 8. & sic supponunt Doctores, hujusmodi consuetudines non de Jure; sed de facto tolli ac extirpari debent. Cardin. hic num. 2. vers. Et secundum predicta, dicens. Et quomodo per tales consuetudines non ligentur Ecclesie: tamen quis quandoque de facto gravantur: ideo revocari debent. Ad hoc cap. Mala 8. dist. 8. cap. Bona rei 12. quast. 2. & hic intellectus quem Abb. hic in princ. fatetur esse communem: hodie reperitur canonizatus in Constitutione Sancti memorabilis Urbani VIII. de qua infra num. 59. nam in §. Nec non reliqua de quo infra in Summario, num. 72. consuetudines in praedictis Ecclesiarum declarantur esse ipso jure nullae; & quomodo postea cassentur & revocentur: ut tamen dicitur fieri ad abundantiore cautelam & quatenus foret opus; & nihilominus illicitae irrationabilesque declarantur in §. Et quatenus foret opus, ut patebit infra in Summario, num. 74.

Pone casum in capite 1. infra de his que sunt a majori parte, cap. secundum Innoc. & Abb. hic in princip. vel secundum Host. num. 5. Pone exemplum in capite Clericis de iudic. in cap. Non minus & in cap. Adversus de immunit. Eccles. & in cap. Novus de sent. excomm. Alia quinque exempla consuetudinum Ecclesie prejudicialium se reprobatum habes in preallegata Constitutione Urbani in §. Molestias quoque: ut infra in Summario, numero 67. & sequentibus; & quatuor alia exempla in §. Insuperque, ut in eod. Summario numero. 76. & 77. Ratio predictae regulae, ac decisionis hujus decretalis ea est, quia consuetudo ut sit servanda, debet esse rationalis, & Religioni conveniens, cap. Erit autem lex 4. dist. 8. arg. l. Sane persona, ff. De religio. & sumpt. funer. nam cum illa sit jus quoddam moribus institutum, quod per lege suscipitur, cum deficit lex, cap. Consuet. 1. dist. 1. De quibus, ff. de leg. sicut Lex debet esse rationalis & Religioni conveniens; ita & consuetudo; alioquin dicenda est potius corruptela, & non servari, sed magis extirpari debet d. cap. Mala 8. dist. 8. cap. fin. infra eod.

At consuetudo Ecclesie onerosa, seu prejudicialis ratione caret, cap. 1. infra de his que sunt a majori parte, cap. c. Ad undecimam cap. Cum inter vos, & venerabilis infra eod. & cap. Cum causa de sentent. & re iudic. gloss. univ. hic Host. num. 6. & 7. & Abb. in 1. not. vers. Et si quaratur de ratione, Joan. Andr. supra in rubrica num. 10. vers. Nec obstat, & patet ex memorata Bulla Urbani in §. Nec non reliqua, & §. Et quatenus foret opus: ut infra in Summario num. 72. Item cum consuetudinis sit nutrire publicam utilitatem, quae consistit in sacris & sacerdotibus, l. 1. . . . ff. De iust. & iur. utique si sit Ecclesie damosa, Religioni non est conveniens, & per consequens irrationabilis est, ut in effectu ratiocinatur Buttr. hic numer. 2. & 6. & Abb. loco citato.

Extenditur autem regula hujus textus, ut procedat etiam in statu Episcopii, quod si inferat gravamen Ecclesie; non valet: idem enim est effectus consuetudinis, & statuti; & utrumque procedit ad eadem causa efficiente, nec differunt nisi sicut tactum, & expressum; quia consuetudo causatur a consensu tacto, constituitur ab expresso, ut l. De quibus, ff. de legib. & ita post Goffred. hic firmat Host. in fin. Cardin. num. 1. Anchar. eod. num. vers. Quid in constitutione, & Abb. in primo not. vers. Per quod arguo: & idem Host. in cap. Quae in Ecclesiarum num. 4. supra de consuet. Quinimo hoc vindicat sibi locum etiam in statu Legati de latere, ut patet in eadem Constitutione Urbani VIII. §. Nihilominus, qua declarantur irrita, & ad cautelam revocantur quaecumque Ecclesie prejudicialia a legatis, & aliis ibi expressis emanata etiam per viam declarationis vel constitutionis, ut patebit infra in Summario num. 64. & vide quod legitur, & notatur in cap. Dilectus infra de offic. legat.

Ceterum cum haec decretalis reprobat consuetudinem, quae inferat gravamen Ecclesie, ambigui juris est de quo gravamine hoc fit intelligendum. Nam Bellam. hic in 2. quaestione fatetur se de hoc semper haesitasse, & audivisse dubitari etiam per majores; nec se vidisse hoc a quocumque clare decisum: Nihilominus enim generalis est regula, quam tradit haec decretalis, & patet, quia omnes consuetudines prejudicantes Ecclesie etiam approbate in jure ipsius Ecclesie gravamen inducunt. Doctores tamen conveniunt in restringenda generalitate hujus regulae, licet non eadem verborum formula utantur. Nam gloss. hic in princ. & Joan. Andr. num. 2. intelligunt textum de consuetudine, quae multum laedit Ecclesiam, Host. num. 5. explicat verbum, gravamen, scilicet enorme, & onerosum, Collectar. num. 3. & Abb. numer. 5. requirunt magnum, Bellam. d. quaest. 2. magnum, & notabile, Cardin. in 2. opposicione, quod gravat inmodicis, Abb. in primo not.

non modicum, & cons. 72. In negotio num. 3. lib. 1. ait, Non quamlibet consuetudinem contra Ecclesiam esse nullam, sed illam quae magnum praedictum afferat, & nulla ratione fuitur, & Decius hic in primo not. restringit textum ad consuetudinem multum gravantem. Placet tamen opinio Bellam. loco citato, videlicet in gravaminibus determinatis a jure; & in his quae sunt consimilita determinatis, standum esse juris dispositioni, in aliis vero; quamvis gravamen debeat esse magnum, seu notabile, secundum Doctores; tamen hoc iudicis arbitrio dijudicandum relinquatur, arg. cap. In casibus infra de off. delegat. secundum Bellam. sic lexio enormis, vel magna iudicatur iudicis arbitrio, ut patet ex cumulatis a Menochio de arbit. iudic. lib. 2. cent. 1. cas. 72. num. 5. & cas. 74. num. 4.

Tenetur ergo Ecclesia propter autoritatem, consuetudinis tolerare incommoda non multum laedentia, pro ut est casus hic, juncta gloss. secundum Card. in 2. oppos. neque enim a consuetudine est recedendum sine magna causa, l. In rebus, ff. De consuet. Primo. cap. Cum consuetudinis infra eod. Et quomodo in remediis ordinariis curret etiam de modico, c. ult. 14. quast. ult. c. Si proponente de rescript. Cardin. supra in proem. in ver. Volentes in 2. Tamen hoc fallit propter consuetudinis autoritatem, ut hic per eundem Card. in 2. oppos.

Et ex hoc solvitur questio de consuetudine, quae alicubi viget, ut Parochialis Ecclesiarum Rectores teneantur suis Parochianis in Paschate dare agnum Paschalem, vel patium, vel quid simile: Nam secundum Cardin. hic prope finem, si quod traditur est tale, ut infra Ecclesie multum gravetur, non valet consuetudo: alius secus, per praed. & arg. c. cum Apostolus infra de cens.

Ex hoc etiam inferat Feder. de Sen. cons. 155. incipit. Quero an laici, ut valet consuetudo, quod Praebiter debeat certa die dare Parochianis candelas de cera alba, quia consuetudo hujusmodi est modicum praedictalis, & sequitur Dec. hic n. 2.

Sed & converso non videtur subsistere consuetudo, quae dicebatur vigere in Castro Corsiani, quod Plebanus cuilibet Parochianorum dare debebat certas libras carnis porcinae ante solutionem decimarum, quia multum gravat Ecclesiam, ut hic Abb. n. 2.

Porrò supra dicta distinctio inter magnum & modicum praedictum procedit de plano in terminis juris communis. Verum post constitutionem Urbanam, de qua infra num. 59. non videtur transire absque difficultate, quia Pontifex dum reprobat consuetudines Ecclesie praedictales, utitur verbis universalibus, ac geminatis; ut patet in §. Nihilominus ubi irrita esse declarat omnia & singula Ecclesie quomodolibet praedictalia & quibusvis & ex quavis causa quocumque, qualitercumque & quomodocumque emanata, ut infra in sum. n. 64. & in §. Nec non reliqua n. 72. ibi, omnia quaecumque & quacumque Ecclesie, & c. quomodolibet praedictalia. Quae quidem verba videtur comprehendere quocumque praedictum cujuscumque sit qualitas, ex notatis per gloss. in c. Ut circa in ver. omnia & singula de elect. lib. 6. & per Jasonem in l. Titia, §. fin. num. 3. ff. De verbis obligat. Nec refert quid de his quae sunt modici praedicti non magnopere curet Lex, ut pluribus exemplis fuisse probat Cravetta conf. 181. videtur num. 15. Quoniam hoc non procedit ubi verba sunt universalis. Tunc enim etiam minima veniunt in dispositione, ut plene per eundem Cravetta conf. 194. ver. Transactiones, col. antepenult. vers. Secundo & Tertio & conf. 228. Jafredus num. 12. vers. Octavo considero. Et quomodo consuetudo alia non esset intelligenda de quolibet praedictio; sed de gravi & magno dumtaxat, ut sic recipere restrictionem & interpretationem passivam a jure communi, ad l. 2. C. De noxal. tamen secus dicendum videtur hoc casu propter verba universalis & geminata, quae impediunt constitutionem recipere interpretationem restrictivam, ut voluit Salic. in d. l. 2. quem refert & sequitur Alex. conf. 118. in casu num. 5. vers. & tunc magis lib. 5. & conf. 35. viso themate num. 8. & 9. lib. 6. latissime Cravetta in practico conf. 194. per totum. Tamen hac de re Sanctissimus esset consulendus; cum interpretatio hujus Bullae fit cuilibet interdita & ante declarationem Apostolicam sine ulla distinctione ad litteram fit intelligenda, ut infra in Summario num. 79.

Uterius Quiritur, an dispositio hujus decretalis improbat consuetudines Ecclesie onerosas vendicet sibi locum in Clericis eorumque bonis patrimonialibus. Opinione affirmativam videtur sequi Host. hic num. 5. & Joan. Andr. num. 1. nam super ver. Ecclesie, addunt idem in Clericis; per c. Clericis infra de iust. & ex hoc inferunt Anton. de Buttr. num. 5. Joan. de Imol. num. 1. & Joan. de Anan. num. 2. ut non valet consuetudo gravans bona patrimonialia Clericorum, cum haec gaudent eodem privilegio, quo gaudent res Ecclesiarum, ut

notat

notat gloss. in e. ex litteris in ver. obligata infra de signor. licet propterea sicut res Ecclesie a laicis collectari non possunt, ita nec bona patrimonialia Clericorum secandum eos.

Sed contrariam opinionem amplectitur Abb. hic num. 3. vers. Sed in adversi: non enim subsistit fundamentum quod bona Clericorum fruatur eodem privilegio, quo res Ecclesiarum, imò contrariam regulam sumat idem Buttr. in e. si diligenti de prescrip. ubi allicit eodem privilegio Clericorum bona regulariter non possunt, nisi in casibus in jure expressis, licet quoad collectas eodem privilegio gaudeant, quia hic casus est expressus in jure, ut c. fin. de vit. & honestat. Clericorum & fatetur Abb. hic d. num. 3. vers. Factor tamen. Unde ipse putat hoc cap. non extendi ad bona patrimonialia Clericorum non ob regulam superscriptam; non quia videmus hujusmodi bona non sui privilegio rerum Ecclesiasticarum quoad prescriptionem: nam contra Ecclesiam non currit prescriptio, nisi quadragenaria, ut in c. De quarta infra de prescrip. & in Authent. Quarta actiones, Cod. de sacros. Eccles. At contra bona patrimonialia Clericorum currit prescriptio, sicut in bonis laicalibus, ut notat gloss. 1. in c. Possessiones 16. q. 4. Tum ex doctrina Joan. Andr. in reg. novo post lib. 6. in Mercator. ubi pluribus firmat valere consuetudinem, ut Canonice possit testari de fructibus suis praebendis percipiendis post ejus obitum usque ad annum. Et dicit non obstat hoc capiculum, quia in casu questionis ab eo formata non praedictatur Ecclesie, ut hic, sed successori in praebendis & sic aperte sentit Joan. Andr. valere consuetudinem inferentem gravamen, necdum boni Clericorum patrimonialibus sed etiam redditibus, qui eis debentur occasione Ecclesie: Tum dicitur quia non eis iudicis officio succurritur bonis Clericorum sicut bonis Ecclesiarum; idemque Clericis in bonis patrimonialibus non petit restitutionem in integrum ratione lesionis, nec in Ecclesiis redditibus ubi debentur, prout sentit gloss. in Clem. univ. in ver. Ecclesia de in integrum restit. & tenet Speculator. in tit. de restit. in integrum, §. Qualiter num. 7. vers. Sed nunquid Cleric. Non obstat d. c. Clerici de iudic. Quoniam, ut respondet Abbas, ille textus non reprobat consuetudinem, nisi respectu privilegii ipsi Clericis tribui in favore totius ordinis Clericalis & ita etiam secundum eum intelligi debent Host. & Joan. Andr. loc. cit. quia loquuntur de Clericis ipsis, non autem de eorum bonis patrimonialibus.

Tu dicat primam opinionem hodie reperiit approbatam in saepius citata constitutione Urbani VIII. in qua reprobat & irrita decernuntur non solum consuetudines Ecclesie; sed etiam percurritur Ecclesie earumque juribus bonis & fructibus praedictalis, ut in §. nec non reliqua, & constat infra in Summario num. 72. & sic non solum Clericis, sed etiam eorum bona patrimonialia, five per viam declarationis, five extensionis, hodie proculdubio comprehenduntur in dispositione hujus decretalis & ponderandum: quia textus in c. non minus de immunit. Eccles. loquitur simpliciter per illa verba, de bonis Ecclesiarum, & Clericorum, & tamen ex illa decretali eliciunt omnes quoad immunitatem a collectis eodem privilegio possunt res Ecclesiarum & bona patrimonialia Clericorum, ut ibi dixi in 6. not. Ergo fortis idem dicendum quoad dispositionem hujus cap. in terminis constitutionis Urbani, quae de Clericis, eorumque bonis juribus, ac fructibus explicitè loquitur: similiter gloss. ult. in d. c. fin. de vita & honestat. Cleric. propter illa verba quae habentur ibi in textu de facultatibus suis generaliter ait, res Clericorum & Ecclesiarum eodem privilegio gaudent.

Ultimo Queritur de quibus consuetudinibus hoc capitulum intelligatur. Eadem casus non dubios. Certum est primo textum esse generaliter intelligendum, etiam si consuetudines Ecclesie onerosae sint inter laicos, secundum Cardin. hic num. 2. vers. & secundum predicta: nam etiam regulariter Papa de laicis non iudicat, c. novus, de iudic. hoc tamen fallit ratione peccati, ut ibi, & hic, & ex hoc dicto Card. singulariter notat consuetudinem inducentem Ecclesie magnum gravamen esse peccati nutritivam & consequenter imperprescribibilem, secundum ea quae leg. & not. in c. fin. infra eodem, & scripti in c. extirpanda in 1. not. infra de praeb. & adde quae dixi supra num. 6. Rursus certum est, hunc textum non restringi ad libertatem Ecclesiasticam, quia generaliter loquitur & ponderat gravamen, quod inferunt Ecclesie ex consuetudine, secundum Abb. hic in 1. not. vers. & pondera. Et hodie expeditum est in praedicta Bulla Urbani VIII. in qua reprobat consuetudines praedictales non modo jurisdictionis, vel immunitatis, aut libertatis Ecclesie; sed generaliter Ecclesie, personis Ecclesiasticis & earum bonis, ut infra in Summario num. 72.

Secundo, manifestum videtur ex hoc capite sublatam non esse consuetudinem interpretativam, de qua in l.

Si de interpretatione, ff. De leg. & in c. cum dilectus infra eodem, quia textus intelligi debet de consuetudine proprie sumpta, quae est contra jus: consuetudo autem interpretativa juri non adversatur; idemque non censetur sublati per statum tollens consuetudinem, ut consuetudo tenet Dec. conf. 11. Quoniam indicatum numer. 10. & post eum Decian. conf. 124. post absolutum numer. 28. lib. 3. Hujusmodi enim consuetudo interpretativa, seu juris praesertentis declarativa favorabilior est, quam consuetudo dispositiva, idemque in ea sufficit probare observantiam sine prescriptione, ut originaliter voluit Nicolaus de Martarellis, quem refert, & sequitur Anton. de Buttr. in c. ult. num. 47. vers. Ex his dicit Nivellus infra eod. Alex. conf. 8. Et advertit numer. 7. & seqq. lib. 2. plene Aym. conf. 201. Praesupponitur numer. 11. & 12. & resolvit Rota apud Buttr. dec. 283. lib. 1. & decis. 256. n. 6. & 7. par. 2. Diversi, quod nota etiam pro intellectu praesertentis constitutionis Urbani.

Tertio, si loquamur de consuetudine indultiva, si illa sit decem vel viginti annorum, res est extra dubium, quia contra Ecclesiam talis consuetudo non procedit, cap. Quicquid, §. Post lib. 6. quast. 3. & notat Innoc. in d. cap. Cum dilectus num. 5. in vers. Talis infra eod. ubi ait, consuetudinem contra Ecclesiam oportere esse praesertentem, & sic non minari tempus, quam annorum quatuordecim, & sequitur ibi Cardin. num. 12. in 6. quast. Nisi forte consuetudo non esset specialiter contra Ecclesiam, sed generaliter contra omnes; quia tunc sufficerent decem anni etiam contra Ecclesiam, secundum Innoc. quod dicit esse notandum, Cardin. ubi supra, sed alii contra, & bene secundum Host. ibid. num. 16. & Joan. Andr. num. 13. quia consuetudo laicorum non potest Clericis attribui, ut notat idem Joan. Andr. supra in rubr. num. 10. vers. Nec obstat.

Quarto de centenaria consuetudine vel prescriptione similiter non est ambigendum, quia procedit etiam contra Ecclesiam Romanam, ut in Auth. Quas actiones, Cod. De sacros. Eccles. quae est canonizata in c. cap. Novo 16. quast. 1. & ideo concurrentibus de jure requisitis, hodie reperitur expressè preservata in eadem constitutione Urbani VIII. in §. Non intendimus, ut infra in Summario num. 81.

His prelatibus duo dubia supersunt examinanda. Primum est, an haec decretalis subsistat consuetudinem quadragenariam. Secundum, an subsistat immemorabilem. Circa primum pro parte affirmativa facit, quia consuetudo si sit praescripta spatio annorum quadraginta, obimit etiam contra Ecclesiam, cap. Cumana infra de elect. cap. Cum Ecclesia Sotrina. & ibi notatur de cons. possib. & propriis. & notat Innoc. in cap. Cum dilectus num. 5. in vers. Talis infra eod. quem ibi sequitur Host. num. 16. Joan. Andr. num. 13. Cardin. num. 12. in 6. quast. & alii communiter. Idem Joan. Monach. in cap. Generali num. 7. de elect. lib. 6. ubi firmat consuetudinem posse Ecclesie praedictare si sit infra hominum memoriam, & sic annorum quadraginta.

In oppositum est veritas, quia si hoc cap. intelligatur de consuetudine infra quadraginta annos, esset de indubitate, contra textum in l. Habeo, ff. De Carbon. edit. Nam talis consuetudo nullo casu procedit contra Ecclesiam, sed tantum contra laicos, cap. Quae sit long. consuet. per totum, & l. 2. ff. De aqua pluvi. arc. & notat Innoc. Host. & Joan. Andr. loc. cit. & dicitur esse fusa num. 17. Ergo supervacaneum fuisse illam tollere, Nec obstat, quod consuetudo quadragenaria procedat etiam contra Ecclesiam, ut in contrario, Quoniam hoc locum non habet, si Ecclesie magnum inferat gravamen ut hic. Hodie cessat omnis difficultas, quia ut patebit infra num. 80. in constitutione Urbani in §. Praesertentis quoque, distinctis verbis reprobat consuetudo, & prescriptio Ecclesie praedictalis, etiam si sit quadraginta annorum: & quomodo postea in §. Non intendimus, praesertentis centenaria simpliciter, & immemorabilis in casibus ibidem exceptis: tamen quoad quadragenariam nulla sit preservatio, ut infra in Summario num. 81. & sic indultivè romanè sublata, arg. l. Praesertentis in fin. C. De apostol. & l. Sancimus, C. De testam.

Ex quibus etiam constat hodie non procedere, quod ait Bellam. hic num. 1. videlicet hoc cap. non habere locum in prescriptione, quae induci potest, etiam si sit Ecclesie onerosa, ut in Auth. Quas actiones, Cod. De sacros. Eccles. & in cap. 1. de prescrip. lib. 6. Contrarium enim liquido apparet ex memorata constitutione, quae expressè loquitur tam de consuetudine, quam de prescriptione. Et quomodo fatetur hoc perquam durum esse, cum jura omnia admittant prescriptionem quadragenariam contra Ecclesiam, ut cap. de quarta, ibi gloss. 1. & DD. cap. Ad aures, & c. Illud autem infra de prescrip. cum

sexcentis similibus : tamen ita Lex scripta est, l. Prof- pexi, ff. Qui, & d. quib. vel certe cellat legis durities ex his, que dixi supra n. 6. & 31.

Hinc etiam constat hodie non obtinere, quod Docto- res affirmant ex cursu triginta annorum cum observantia subsequata prelati beneficiatum Apostolicum intervenisse etiam contra Ecclesiam, Anchar. conf. 136. In concilio num. 2. Alexan. conf. 17. Vjsi instrumento num. 8. lib. 4. & lapsus resolvit Rota, ut decis. 179. num. 1. par. 2. divers. & decis. 302. num. 7. par. 7. recentior. & coram Gregor. XV. decis. 52. num. 2. ubi in alienatione bono- rum Ecclesie triginta annos effectum sortita, & in trans- fatione Put. decis. 335. num. 1. lib. 1. & in investitu- ra Rota decis. 407. num. 7. par. 4. recent. & in permuta- tione fuit decium in causa Mediolanens. rescissionis per- mutationis 10. Januarii 1597. coram Cardin. Pamphilio impressa apud Nicol. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. n. 185. & approbata in decis. 694. num. 5. par. 1. recent. & in unione beneficii liberi ad beneficium juris patronatus, que est valde prejudicialis Ecclesie, censuit Rota in re- cent. decis. 506. num. 2. & 3. par. 2. Quod procedit sine beneficiatum Apostolicum fuerit reservatum, seu emuncia- tum live non secundum communem opinionem, de qua testatur Felin. in c. Albericus num. 4. de testib. & quam multoties probavit Rot. Put. d. decis. 355. num. 2. lib. 1. Seraphin. decis. 1042. num. 5. Rota d. decis. 506. n. 3. par. 2. & decis. 202. num. 7. par. 7. recent. & in paxalleg. Mediolanens. rescissionis permutacionis.

Id inquam constat hodie non obtinere; quandoquidem hanc beneficiati presumptionem improbat Urbana consti- tutio in his, que sunt Ecclesie prejudicialia, etiam si be- neficiatum fuerit reservatum, vel promissum, infra in Summario num. 64. Idque ob eam rationem, quia confir- mationes, approbationes, & beneficia Papae, presertim ubi agitur de prejudicio perpetuo, semper consueverunt inscriptis expediri, presertim per litteras Apostolicas, live sub plumbo, live in forma brevis sub annulo Piscatoris; ac proinde si in registris Apostolicis, que fideliter custo- diuntur, non reperiantur registrata, vel non exhibeantur originalia litterarum Apostolicarum, aut transumpta juxta formam alterius Bullae ejusdem Pontificis: inde deducitur, Romanos Pontifices nunquam prejudicialia hujusmodi approbasse, vel confirmasse, aut beneficia desuper concessisse: ut patet in §. Quodque confirmationes, & in §. Minusque inde; & constat infra in Summario numer. 62. & numer. 73.

Hic enim est optimus modus probandi negativam ut firmat Paul. de Castro in Auth. Si quis in aliquo in fin. C. de edendo, & Ripa in cap. Cum Ecclesia Satriana num. 82. de caus. possess. & propriis. Ideoque ex registro de- nunciationum probatur sufficienter denunciationem non fuisse factam, ut ex facto respondit Bart. conf. 81. Martinus Formiconis num. 2. vers. Ista autem negativa lib. 1. Et si- militer si in libro, in quo collationes consueverunt regis- trari, non appareat collatio, ex hoc probatur conclusio- nem possessorem esse intrusum, seu titulum non habere, ut voluit Felin. in c. Illud. num. 7. circa fin. vers. Et idem si forte probatorius de presump. & Ripa loc. cit. Et quamvis ex lapsu temporis annorum triginta cum observantia pre- summatum solemnitas, seu beneficiatum Superioris, etiam ubi agitur de magno prejudicio, secundum Joan. de Iwol. in c. Peruenit, & ibi gloss. 1. de emp. & vendit. Hoc tamen non impedit quin contrarium probari possit. Et probatur sufficienter eo ipso, quod beneficiatum in regis- tro non reperitur descriptum, ut singulariter declarat Fe- lin. in d. c. Illud. num. 6. vers. Secundo est advertendum, & numer. 7. de presump. Quod est notatum dignum ad di- gnoscendam iustitiam predictae constitutionis.

Circa secundum, an hoc capitulum improbens consue- tudinem Ecclesie onerosam comprehendat immemorabi- lem, Joan. Monach. in c. Generali numer. 7. de elect. lib. 6. tenet consuetudinem posse Ecclesie prejudicare si sit supra hominum memoriam, quia habet vim statuti, ut l. Hoc jure, §. Ductus aqua, ff. de aqua quotidiana, & ostiva. Similiter Bald. in c. 1. in princ. 6. col. vers. Quaro quanto tempore, qui feud. dar. poss. tenet consuetudinem cujus initii non est memoria, validam esse, licet sit Ec- clesie onerosa. Idemque firmat Card. in Clem. 2. in 8. qu. de reb. Eccles. non alien. & Dec. hic num. 5.

Sed contrarium magis probatur Collectario hic num. 3. circa fin. ubi ait, sententiam Joan. Monach. stare non posse per ea, que notantur in c. 1. infra de his, que sunt a major. par. cap. 8. in c. Cum causa de re judicat. Hec posterior opinio reperitur hodie approbata in consti- tutione Urbana in §. Nec non reliqua, ubi generaliter de- claratur irrita, & ad cautelam cassantur quaecumque pre- judicialia non tantum Sedi Apostolice, sed etiam Eccle- sie inferioribus, & Ecclesiasticis personis, earumque bonis,

& damnantur, revocanturque contrarie consuetudines etiam immemorabiles, ut patet infra in Summario Bulla num. 72. & numer. 74. Unde non obstat, quod immemorabilis ha- beat vim tituli, seu privilegii d. §. Ductus aqua, quoniam hoc non procedit, ubi talis consuetudo est a jure repro- bata; ut in casu presentis, tunc enim nec vim privilegii, nec vim aliquam habet, nisi Philipp. Franc. in cap. 1. in 2. nos vers. Ivo. tradit Holt. de consuet. lib. 6. & Put. decis. 466. num. 4. lib. 2. quibus adde Felin. in c. Cuius ex officio num. 13. vers. Secundo dico de preser. ubi pluri- bus offendit titulum privilegii non probari ex cursu tem- poris immemorabilis, quando versamur in materia, in qua non est verisimile, ut Papa aliquem privilegiaverit; quia potius privilegia, que adeo deviant ab honestate, presu- mi falsa, vel subreptitia, ut idem dicit in cap. 2. numer. 16. vers. Stillas Curia de rescript.

Ceterum adverte, quia in eadem constitutione, in §. Non intendimus. Pontifex declarat se non intendere im- memorabilem tollere, nisi in casibus, in quibus per sacros Canones, seu Concilia universalia, vel constitutiones, aut dispositiones Apostolicas illa reprobatur, vel illi derogatur aut alias de jure illa non suffragatur; ut infra in summa- rio num. 81. Et ita etiam limitant opinionem suam Car- dinalis, & Dec. locis citatis, dicentes immemorabilia Episcopis onerosam valere, nisi sit expresse reprobata in aliquo casu particulari. Quamobrem dicta constitutio, qua parte immemorabilem improbat, forte parum, aut nihil opera- tur, cum potius sit restringat ad terminos Juris com- munitatis.

Illud tamen admonendi sumus, quod in illis casibus in quibus immemorabilis consuetudo reperitur a Jure reprobata: hodie sustineri non potest, etiam si cum ipsa concurrat fama Privilegii Apostolici; cum Bulla Urbani in paxalleg. §. Nec non reliqua, sustulerit immemorabilem etiam cum fama Privilegii.

Quamobrem etsi Laicus sit incapax juris conferendi, capite Si quis deinceps, capite Per Laicos & capite Laici 16. questione 7. adeo ut neque ex conditione adjecta in limine fundacionis illud possit acquirere, ut per Lampert. de Jure Patronatus 1. par. quest. 9. art. 1. num. 70. 96. & 105. neque ex immemorabili consuetudine, ut firmat Roch. de Curt. in capite fin. hoc titulo, sect. 5. num. 44. Lambert. d. tract. in 3. par. lib. 2. quest. 1. art. 12. Seraph. decis. 1382. num. 3. tamen de Jure communi immemorabilia suffragatur, si fama Privilegii concurrat. Felin. in capite Causam qua a num. 2. de prescript. & in capite Cuius contingat, num. 4. & 5. de foro competenti. Probus ad Monachum in capite Nullus, num. 3. de tempore Ordinacionis lib. 6. Aufere. de potestate secularium super Ecclesie regul. 2. num. 25. Bald. de preser. 1. par. 5. part. 5. part. 5. part. 5. quest. 7. a num. 16. Crescent. decis. 1. num. 2. de decim. Put. decis. 365. lib. 1. Similiter quamvis Laici sint deci- marum incapaces nec ullo tempore possint illas prescribere, d. c. Causam qua de prescript. Rebuti. de decim. quest. 10. tamen possunt de Jure communi si cum immemorabili con- currat fama Privilegii, ut resolvit Rota decis. 215. parte 2. diversor. & in recent. decis. 698. num. 2. parte 3. dec. 555. num. 1. par. 4. decis. 22. num. 14. & decis. 56. num. 1. part. 7. Et eodem modo si Jus Commune spectetur, Laico immemorabilis possessio suffragatur ad nomi- nandum Capellanos amovibiles in Parochialibus Ecclesiis, quando fama Privilegii concurrat. Bald. d. questione 7. Antonius Gabriel. conclusio prima de preser. d. num. 16.

At hac omnia cessant post Constitutionem Urbani VIII. quia in his que sunt prejudicialia Ecclesie, dicta Constitutio improbat & annullat consuetudines & prescriptiones: etiam si sint immemorabiles & cum preterita fama Privilegii Apostolice idque ob eam rationem, quia cum Privilegia hujusmodi consueverint in scriptis expediri: probatur negativam, eo ipso quod in registris Apostolicis non reperiantur registrata aut non exhibentur originalia vel transumpta; & mens Romanorum Pontificum semper fuit, hujusmodi prejudicialia consuetudines nunquam approbandi seu confirmandi: nisi de preterita approbatione, vel confirmatione Apostolica constiterit ex predictis registris, aut originalibus, vel transumptis, ut in §. Nec non reliqua, & patet infra in Summario num. 73. Hoc enim modo sufficienter probatur negativam, ut dixi supra num. 47. & 48.

Porro cum ad Romani Pontificis officium spectet Eccle- siarum indemitati consulere, c. Que in Ecclesiarum su- pra de consuet. c. 3. infra de arbit. libertatem, immuni- tatemque Ecclesiasticam tueri, cap. 1. de immunit. Ec- clesiastic. lib. 6. & consuetudines Ecclesie prejudicialia, ac perniciosas extirpare, ut ex hoc textu norant Anchar. in primo nos. Cardin. & Decius uterque in 2. not. Hinc pro- vidit san. mem. Urbanus VIII. constitutionem editit die 5. Junii 1641. incipit, Romanus Pontifex, quam per partes singulas compendiose hic referendam duxi, ut alia esse

possit, cum sit de materia admodum gravi, & quotidie in praxi occurrente.

Dividitur ergo haec constitutio in 8. partes. In prima narrat causam constitutionis, nempe quod aliqui Legati & Nuntii, alique Sedi Apostolice ministri, Gubernatores, ac officiales Camerae, nec non Barones, & feudatarii pre- ter vel contra facultates sibi concessas, aliqua Sedi Aposto- licae, ac jurisdictioni vel immunitati, seu libertati Eccle- siasticae Ecclesie, ac personis Ecclesiasticis, earumque bonis & juribus prejudicialia fecerunt, seu tolerarunt. Quoque gratia & inviolituz bonorum etiam jurisdic- tionum ad Romanam vel inferiores Ecclesias spectantium ad certas vias, seu lineas facte longius proponantur vel perpetuantur, cum tamen Legati, & alii predicti sine special. Papae mandato nulla hujusmodi prejudicialia unquam tacite vel expresse facere potuerint, nec Romanis Pontificibus illa innovent, saltem cum suis circumstantiis. Beneficia vero Apostolica, maxime ubi agitur de prejudicio perpetuo, semper consueverint in scriptis expediri, adeo ut si in registris Apostolicis non reperiantur, aut non exhibeantur originalia; vel transumpta juxta formam alterius constitutionibus ejusdem Urbani, edita die prima Junii 1635. inde deducatur Romanos Pontifices nunquam super his beneficiis concessisse. Cum presertim publicetur quotannis Bulla in die Cense Domini pro impugnandis & evitandis hujusmodi prejudicialibus que propterea fuerunt ac sunt ipso jure nulla.

In secunda parte ibi, nihilominus ad abundantiore cau- telam reprobatur & damnatur, & eo ipso nulla esse declarat omnia & singula acta, Decreta, & Indulta & declarationes, con- cordia & pacta etiam nomine Sedi Apostolice inita alienationesque Officiorum ac jurium ejusdem Sedi Ecclesiarum- que inferiorum & quascumque alias dispositiones Romanae seu quibusvis alius Ecclesie ac personis Ecclesiasticis, seu Juris- dictioni vel immunitati aut libertati Ecclesiasticae quomodolibet prejudicialia a legatis & aliis ante dictis quomodolibet emanata: etiam per viam declarationis vel Consti- tutionis ac sub reservatione vel promissione beneficiati Apostolici, etiam in scriptis expeditis, adeo ut si in registris subsecuta, etiam transacionis vel pacis universalis, etiam sub preterito quod Bulla Apostolica non sint pu- blicatae vel usui recepta; aut contrario usu abrogata, etiam in permitendo editionem librorum; ut presertim prejudi- cialium seu contentium opinionem damnatae vel minus legitime Constitutionum Apostolicarum interpretationes; vel contra disciplinam Ecclesiasticam.

In tertia parte ibi, Molestias quoque, damnatur & reprobatur & nulla esse declarat in specie prejudicialia infra scripta. Primo scilicet molestias & impedimenta Legatis & Ministris Apostolicis per quoscumque illata in denegando ingressum in Provinciam; vel eorum familiares impediendo ac eos expellendo. Secundo & locis per se personis Ecclesiasticis onerum super fructibus per Laicos vel alios quos- cumque bonis seu fructibus per Laicos vel alios quos- cumque sine Apostolica auctoritate imposita & exacta etiam a sponte contribuentibus. Tertio, molestias, carce- rationes & atrenata quaecumque a quibusvis Laicis contra personas Ecclesiasticas vel Ecclesias, vel earum bona live jura etiam per tempus immemorabile: etiam cum forma Privilegii executioni demandata. Quarto transgressiones Canonum, Constitutionum Apostolicarum & Generalium Conciliorum in prejudicium Sedi Apostolice live Juris- dictionis vel immunitatis aut libertatis Ecclesiasticae seu Ecclesiarum earumque bonorum seu fructuum: etiam ut

premittitur effectum fortitas. Quinto prorogationes & per- petuationes gratiarum & investiturarum ad certas vias vel tempus jam elapsum: item pignorum, venditionum cum pacto redimendi aliarumque dispositionum de bonis etiam feudilibus ac juribus Sedi Apostolice ac inferiorum Eccle- siarum quocumque tempore executioni demandatas.

In quarta parte ibi nec non reliqua, generaliter damnatur & irrita esse declarat omnia quocumque & quascumque Sedi Apostolice vel Jurisdictioni, immunitati vel libertati Ecclesiasticae seu Ecclesie vel personis Ecclesiasticis: earum juribus, bonis & fructibus quomodolibet prejudicialia cum omnibus inde secutis: adjectis illa non fuisse convalidata etiam ex immemorabili tempore cum fama Privilegii Aposto- lici, juncti etiam scientia & permissione Romanorum Pontificum. Nec inde aliquam presumptionem beneficiati Aposto- lici neque aliquam bonam fidem, possessionem aut prescrip- tionem induci posse, nisi de approbatione appareat ex regis- tris Apostolicis: quominus fuisse quot annis reprobatam in Bulla Cense Domini. Et ad cautelam illa reprobatur & damnatur declaraturque beneficia Apostolica semper fuisse de- negata; & quatenus opus foret, eadem prejudicialia revocari cassari & annullari cum consuetudinibus etiam immemora- bilibus & forma Privilegii, quas illicitas irrationabilesque declarat; Sedemque Apostolicam & inferiores Ecclesias ac Personas Ecclesiasticas, in integrum restitui.

In quinta parte ibi in superque, quia quandoque per Mi- nistrorum incuriam in provisionibus Cathedralibus narratur & admittitur presentatio, nominatio vel supplicatio: licet de jure partium non constet; & quandoque nonnulla Decreta in provisionibus Ecclesiarum apponi solita, narrantur per obitum expirasse; cum tamen perscrutari debent quousque fuerit adimpleta; quandoque vero in indultis & privilegiis omittuntur littere, quibus imperantes ex his se obligant ad tuendam immunitatem ac libertatem Ecclesiasticam; & quandoque in expeditionibus gratis narrantur facta in vim concordatorum cum Sede Apostolica intorum: que tamen expirant; declarat hujusmodi narrationes & admissiones erroneas ac minime prejudiciales.

In sexta parte ibi statutumque ultimum, declarat & de- cernit ultimum statutum Ecclesiarum, locorum Jurisdic- tionum, gratiarum & concessionum, iurum Apostolicis Sedi & inferiorum Ecclesiarum, non esse attendendum ubi de antecessoribus contrario statu, modo vel forma premissis constat.

In septima parte ibi Quatenus prohibet quibuscumque etiam regularibus interpretationem tam hujus Constitutionis quam gratiarum ac dispositionum Apostolicarum in favorem supremorum Principum sub pena excommunicationis late sententis ac nullitatis gerendorum declarationemque sibi ac successoribus reservat & ante declarationem vult Bullam hanc ad litteram esse intelligendam.

In octava parte ibi presentem quoque, ponit clausulas executivas & remover obstatula: derogans contrariis & in specie regulis de jure quassito non tollendo & consuetudini live prescriptioni etiam quadraginta annorum & immemora- bili & cum forma Privilegii, cum clausula sublati & Decreto irritatis. Presertim tamen declarationes in Romana Curia factas per Rotam vel Camera aut alios a Papa specialiter deputatos. Item presertim centenariam prescriptionem con- currentibus de jure requisitis & immemorabilem nisi in casibus in quibus per Sacros Canones seu Concilia universalia vel Constitutiones Apostolicas illa reprobatur, seu illi dero- gatur aut alias de jure illa non suffragatur: firmam tamen remanente Bulla Cense Domini.

